

EESTI NOORUS

7





SHELL TOX

HÄVITAB
KÕIK PUTUKAD
ON KAHJUTU
INIMESTELE JA
LOOMADELE

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8

MASINALADU, AUTOMAAT TRÜKI-
MASINAD JA MOODSAD KIRJAD
GARANTEERIVAD HEA, KIIRE JA
MÕÕDUKATE HINDADEGA TÖÖ



TELEFON 445-25



TALLINNAS, 22. JUULIL 1937

9. AASTAKÄIK

SISU:

A. Meikop: Enam lugupidamist kehalisele tööle!
 A. Meikop: Muljeid Saksamaalt.
 L. Maksim: Puurides.
 Naatanael: Maantee kutsub.
 J. Sinimäe: Kraavikaevajad (luuletus).

V. Eller: Akadeem. meeskooriga Euroopasse
 A. Moor: Hõimusuhteid süvendamas
 Loodus, tehnika ja inimene
 H. Zetterström: Suvitamas
 A. Hannes: Olen kahekümneaastane
 Sport. Noorsootöömait



A. KAASIK

Poiss. (Pronks)

Enam lugupidamist kehalisele tööle!

Kaks väikest märkust ajalehist neil päevil köitsid mu tähelepanu. Ühes märkuses Läänemaalt teatati, et tänavustest algkooli lõpetajatest ainult 60 (see oli vist iga kümnes!?) õpilast on oma elukutselaks valinud põllunduse. Teised on oma tulevast tegevust otsinud aladelt, mis noore inimese enam-vähem juhivad külast eemale, maalt linna. Teises märkuses Tartust teatati, et seal üks asutus omale otsivat ajutist praktikanti masinikirja töödele, kus pääle emakeele nõutakse veel saksa, vene, prantsuse ja inglise keelte täit oskust ehk teiste sõnadega akadeemilist haridust.

Need kaks näidet teatud määral sümboliseerivad meie rahva laiades massides veel domineerima kippuvat vaadet haridusele ja eluideaalidele. Nad umbes vastavad selle peremehe vaatele, kes hiljuti poega täienduskooli tuues õpetajaile lausus: „ah õpetage talle, mida tahate, aga ärge talle põllumajandust õpetage, seda ma tean isegi.“ Ja ometi oli ta talupidamine kaugelt alla keskmise.

Nii siis ühel pool küllaldaselt asutamata maid (ja eriti palju on neid Läänemaal) ning suur puudus töökättest — ent noorus — meie tuleviku tööreserv — vaatab linna poole. Teisal kipuvad haridusele kümneid aastaid kulutanud akadeemilised noored asutusse tasuta töödele ja võib olla maksavad veel juuregi, et asutussis töötada tohtida. Ühel pool ei taheta praktilise töö kogemusi, teadmisi, oskusi pidada hariduseks. Teisal varustame tütreid-poegi universaalsete teadmistega kui gramfoniplaate lattu, et mõni asutus neid hiljem pool muidu kasutaks elava entsüklopeediana, või mõni ärimees, võimalikult veel spekulant-muulane, oma laste õpetajana toidu eest. Ühel pool alahindame tõsiseid töökäsi, kes pikkamööda kuid visalt muudavad uudismaad lõkkavateks põldudeks, kuid teisalt võõrutame „hariduse lapsed tegelikust tööst ja fantaseerime neile

tasu ja mugavusi, mida pole anda tööandjal ega võtta töötegijal.

Eriti tundub see tulles Lääne-Euroopast, kus tööd ja töötegiijat on hakatud hindama senisest kõrgemalt, kus igalt põllulapilt püütakse võtta kahekordsed saaki ning kus pikkamööda kaob piir põllu- ja aiamaa vahelt.

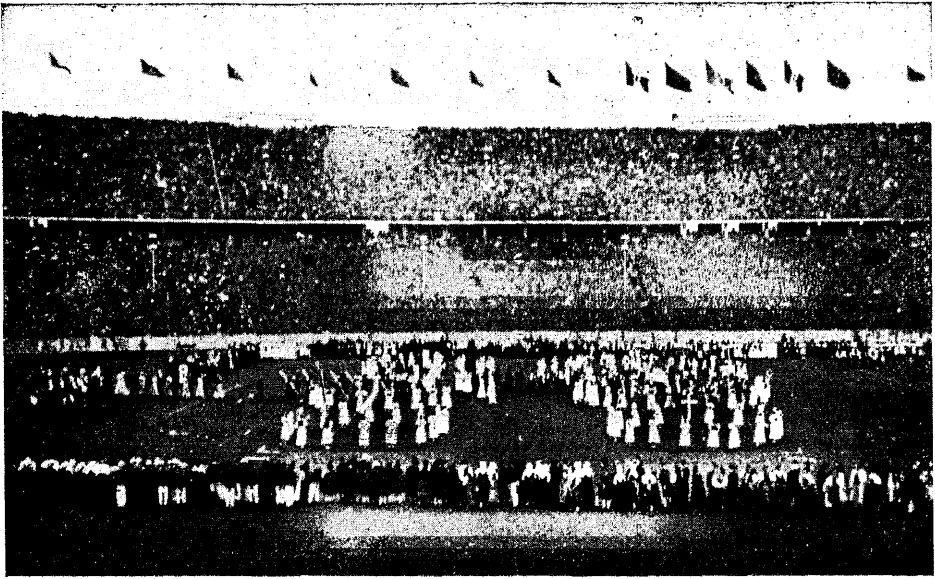
Midagi on katki meie rahvuslikus enesetundes, meie haridusideaalides, mis seni juhtinud noori eluvõrastele radadele. Oleme end poliitiliselt ja majanduslikult kiskunud lahti endisest Venemaast, kuid kultuuriliselt pole see veel sündinud täielikult. Ka seal alahinnati tööd, kuid ülistati diplomi. Lääne-Euroopa seisukohti kujutavad Rootsi haridusministri laused põhjamaade õpiringide ja põhjamaade õpetajate kongresside avamisel 1930. ja 1936. aastatel.

„Oleme, Jumal tänatud, Rootsis jõudnud nii kaugele, et võime ütelda: mitte ainult koolist ei saa haridust.“

„Kool peab esmajoones kasvata ma, siis praktilisi oskusi ja alles viimasel kohal teadmisi andma.“

Nende seisukohtade muutmiseks ei aita ükski haridusministeeriumi ringkirjadest. Kaasa aitama peab kogu rahvas, ka omavalitsused ja organisatsioonid, kui tahame kord lõpulikult jõuda Lääne-Euroopasse. Aitasin hiljuti kaasa ühele noorele mehele, kes Tallinna ümbruse nõmmedes elusajades puude juurimisega nautis omal kombel päikesevanne ja suvitust. Ent kui palju on meie linnade ümbruses kasutamata nõmmi ja rabasid! Ja kui palju neid noori, kes oma energiat ja väheseid sente meelsamini igatsevad kulutada kuurortides. Kas ei võiks neid nõmmi jagada kas või tasuta neile noortele, kes valmis võistlema tööga nende muutmiseks kultuurmaiks!

Pöörakem enam tähelepanu tööle ja töökätele ning visas töös ja asundusmuredes siiski tööõõmu säilitanud hõbejuukselisile töökangelasile ning nende austamisele, vast muutuvad siis ka meeolud. Elujõulisena püsib ainult see rahvas, kes kunagi ei kardab ega põlga ka kehalist ja rasket tööd.



Olümpia staadionilt. Pööripäeva pidustused.

A. Meikopi foto

A. MEIKOP

Muljeid Saksamaalt

Tähelepanekuid suurpidustusilt

1.

Nagu „E N” lugejad ajalehist on võinud jälgida, korraldati Hamburgis 10—14. juunil ulatuslikud rahvusvahelise ilmega omakultuuri-pidustused, millest suure eduga võttis osa ka E. Võiml. Liidu rahvatantsurühm.

Pidustused korraldas saksa organisatsioon: „Kraft durch Freude”, milline ühenduses rahvusvahelise „Töö ja rõõm” (Joie et Travail”, „Joy and Work”) suurorganisatsiooniga. Viimane peab oma suurokongresse ja pidustusi kahe aasta takka. Läänud a. korraldati need ühel ajal olümpiamängudega Saksamaal, tuleval aastal toimuvad need Roomas ja kolme aasta pärast jälle koos olümpiapidustustega Tokios.

2.

Sama kui leiba vajab inimene ka hädajuu oma igapäevaseks tööks. Seda peab andma vaba aja õige kasutamine. Koos tööpäeva lühendava tehnilise eduga vajab eriti tööstusmaade töötav noorus mõistlikku ajaviidet, mis arendaks kehaliselt ja vaimselt ja hoiaks pahedesse, kirgedesse ja äärmusisse sattumast. Selle küsimuse ajakohane lahendamine ongi „Joy and Work” pääülesandeid, kes suurrii-

kides asutab ettevõtteid, hangib varandusi, organiseerib kongresse, näitusi, korraldab suurpidustusi. Saksamaal teeb seda „Kraft durch Freude”, kel seks otstarbeks kasutada oma teatrid, hotellid, suvekodud, laevad, lennukid, omnibused. Kõnesolevate pidustuste korraldamisega taheti ületada läinudaastasi rahvusvahelisi üritusi, mis veidi olid jäänud olümpiapidustuste varju. Võib olla taheti siinjuures ka veidi reklameerida saksa tööd ja tööstust, milleks suurkaubalinn, Hamburg, eriti kohane. Pidustused ületasidki läinudaastasi nii sisuliselt kui ulatuselt. Hamburgi oli kogunud arvatult rahvariides esindusrühmi (Trachtengruppe) kogu Saksamaalt. Neile liisandusid külla kutsutud Euroopa rahvused, kelledest paljud olid esitatud mitmete esindusrühmadega (üks prantslasi oli esitatud 200 ja olid siin esindatud kõik prantsuse maakonnad). Kokku oli siin välismaalasi üle 2000. Hamburgi elanike arv oli pidustuste puhul suurenenud 300000 võrra, ulatudes nüüd 1 $\frac{1}{2}$ miljonile.

Eeskujulik oli ka pidustuste tehniline korraldus oma sadade büroode ja tuhandete igauguste kavade ja kõikehaarava reklaa-

miga. Välismaalasi ootasid juba piiril tõlgid ja juhid ning võeti neid saabumisel vastu tervituste ja orkestriga. Neile olid trükitud erilised peokavad nende emakeeles ja linnas liikumise eest hoolitses nende käsutusse antud omnibuss. Sõidukulud tasuti, samuti ka ülespidamine hotellides. Kõik liikus äärmiselt täpsalt ja kavakohaselt.

3.

Pidustused algasid neljapäeval üldaktuste ja kontsertidega ja iga välisrahvuse eliitesinemistega suures Thalia teatris. Üldse esines siin (teatris) kolme päeva jooksul 18 rahvust, kuna paljudel (hispaanlased, lätlased, leedulased) esindusrühmad puudusid.

Reedel korraldati ligi 40 Hamburgi avalikul platsil tasuta rahvapidustusi oma- ja välisrühmade kaasabil. Zoo pargis toimus kaitseväe laulude- ja mängude ettekanne ja õhtul Hamburgi suurimates saalides (30) tantsude õhtu. Ooperis esitati kutsutud külalisile tsehhi, ungari, taani ja saksa muusika ja baletti tippsaavutusi, milledest eriti Kopenhageni maailmakuulus kuninglik balett äratas üldist tähelepanu.

Laupäeval järgnesid Zoo pargis ja mujal platsidel noorsoo võimlemise ja spordipidustused ning õhtul Hansseatenhalle umbes 30000 vaatajat mahutavas saalis välismaalaste demonstratsiooniõhtu, milline raadio kaudu edasi anti.

Pühapäeval toimus rongikäik, millel arvatil olnud miljon pealtvaatajat. Tundus karnevali meeoleolu. Eriti kirev oli välis-

maalaste osa. Autribüünist möödudes hõigati, lauldi, esitati mängu ja tantse. Belglasel näitasid kõrgetel karkudel kõndimise osavust, shveitslased joodeldasid, heiskasid lippe ja tegid pikkadest pasunatest alpi muusikat, monaako kaunitarid pildusid korvidest lilli ja värskaid apelsiine. Üldise vaimustuse kutsus esile ka eesti naisnoorte esitatud „Targa rehealune“, milles eriti mõjule pääsis meie ehtsate rahvariiete ilu.

Järgnesid Saksamaa omad rühmad linnade ja maakondade järgi. Esineti oma ajalooliste ja etnograafiliste omapärasustega. Möödus umbes 250 reklaamautot, igasuguseid ajaloolisi isikuid, saatkondi, rahvusrühmi. Tantsiti, huigati, tehti igasugust muusikat. Weimari linn oli saatnud Goethe ajaloolises sõidukis alpi reisile, Rheinimaad reklameerisid omi veini ja tööstussaadusi. Lõpuks järgnesid Hitleri noored vileorkestritega, töölaagrimehed läikivate labidatega ja lõpmatu lippude rida. Rongikäik oli vahetpidamata kestnud 4 tundi.

Õhtul järgnesid rahvapidustused Zoo pargis, kaitseväe esinemised ja ilutulestikud mitmes kohtades. Järgmisel hommikul viidi väliskülalised nädalalisele ringreisule: põhjamaalased Lõuna-Saksamaale, lõunamaalased aurik „Oceaniga“ Norra rannikule.

4.

See oli pidustuste üldraam, mille jooksul eestlased esinesid kokku 15 korda. Kõik esinemised olid kroonitud eduga. Edu saladus peitus mitte niivõrd hääs ettekandes, kuivõrd



A. Meikopi foto

Eesti rahvatantsurühm Hamburgi ringhäälingu aias. Pahemalt viienda-na seisab hellplaatide osak. direktor Põhlke.



Hitlerinoored Hamburgi karnevalil.

ettekannete etnograafilises täpsuses ja palade valikus. Eesti ehtne (tahaksin just rõhutada ehtne, sest mõnel pool ülistatakse ka stiliseerimist!) rahvariie mõjub võrreldes võõrastega lihtsalt suurepäraselt. Sellisena leidis eesti piinlikult valitud rietus igal pool üldise imetluse ja tunnustuse. Ja nagu meie selle ala parim asjatundja, prl. H. Kurrik, korduvalt väitnud, väärib ta seda ka tõesti. Polnud ime, et pidustuste üldjuht minister dr. Ley end just eesti rühmaga fotografeerida laskis ja Berliinis eesti rühma autrübüünile lähemale aetas. Ka tantsud olid lihtsad ja ehtsad ja õnnelikult valitud — Väandra polka, Targa rehealune, Pulga tants, Hiiu valss — igaüks omapärane ja maailm omaette. Ja meie pisikene parmupill Peeter Piilpärgi meisterlikus esitamises äratas haruldusena kohe kogu Thalia teatri ja ajalehemeeste suurima tähelepanu. Viimased andsid talle saksa keeles nimeks: „Der Brummer“. Kokkuvõttes on meie rahvalooming, meie rahvakunst tagasihoidlik, kuid selle tagasihoidlikkusega ja detailide tugevusega ta just Euroopat valutabki.

5.

Mida arvata teiste rahvaste riitusest ja tantsudest? Raske oleks siin midagi ütelda paari sõnaga. Jagaksin esinenud rahvad rühmadesse. Täitsa omaette rühma moodustaksid siin Rumeenia, Bulgaaria, Jugoslaavia, Kreeka. Dõmineerib meile võõras element: slaavipärane kirevus riituses, monotoonsus tantsuvormides ja liigutuses (peasjalikult jalgade osavus!) ja temperamentsus väljendusis, sageli saadetud mägirahvaile

omase kisaga. Peaks vist olema veidi aasialikku vaistu, et seda kõike nautida täielikult. Veidi neist erineva rühma annaksid Poola ja Tšehhoslovakkia. Dõmineerib siingi veel slaavi kirevus ja temperament, kuid võib juba märgata üleminekut rahulikumatele ja vormirikkamatele tantsudele, millised sageli vägagi vaimukad. Sama võiks öelda ka Ungari kohta. Järgneksid Kesk-Euroopa rahvad kuhu erirühmana kuulusid Austria, Lõuna-Saksa ja Schweits. Siin ilmestab lõbusat ja hoogsat tantsu lõbus laul, huige ja mägedes vastukajav joodeldamine, milles eriti schweitslased said teenitud tunnustuse. Põhja-Saksamaa, Hollandi, Taani tunduvad juba rahulikumana, tagasihoidlikumana, tõsisemana — riidetonidki rahulikumad, tumedamad. Tantsud talupojaliku elu-oluga läbipõimitud lühikesed, tüsedad. Miskipärast tundub just see rühm lähedamana Eestile, kui teda mitte arvata põhjamaade — Rootsi, Norra, Soome hulka. Erirühma omaette moodustavad Inglismaa ja Schotimaa oma kõrgekvaliteetsete mees-tantsudega. Samuti erirühma kuuluvad Prantsuse ja Belgia. Rietus suursugune ja kaunis, tantsud tüüpilised, kujutades meremehe ja käsitöölise elu-olu. Siingi on põhja bretõnlane tõsisem ja riituses tagasihoidlikum, kuna sellevastu rivieralased hurmavad oma lillelise riituse ja karnevali meeleoluga. Nägemata jäi hispaania ja itaalia tantsuvara, kust esindusrühmad puudusid. Belgia, Prantsuse ja Saksa piiril asetsev Väike-Luksemburgi esindaja aga ütles, et neil oma rahvatantsu pole — kasutatakse naabermaade omi. Esindusrühmad puu-

dusid ka Iirimaalt, Leedust ja Lätist.

6

Üldse aga näib rahvatants ja rahvuskultuur kogu Euroopas nagu uut tõusuaega ja levikut üle elavat. Kõneldi kõikjal suurtest omakultuuri pidustusist ja üks schveitsi „maid“ (Maid — Mädchen — tüdruk) jutustas suure innuga suurtest Rigi pidustusist, millest üle 6000 schveitsi rahvusriietes noore osavõtnud. Näib, et just selles, kuidas kõik rahvused uhkelt ja rahvuslikult eneseteadlikult oma omapära teistele esitavad, nad aiamatult just kõigile arusaadavat ja rahvusi üksteisele lähendavat keelt kõnelevad. Tundub paradoksaalsust: kui vene võimumedhed venes leiduvate rahvaste omapära allasurumisega ja vene keele ja kommete esiletõstmisega tahtsid vene rahvusi kokku sulatada — siis saadi just vastupidiseid tulemusi. Kuid siin tundub selles iga rahva omapära esiletõstmises rahvusi üksteisele lähendavaid sisemisi jõude. Ehtne, töö juurest tulev lõbu ühendab kõiki maid. Ja kui hollandlased esitasid mängu, laule, tantse, mis talupoja igapäevast tööd: niitmist, lõikust, lüpsmist meenutasid — sattus kogu kuulajaskond vaimustusse ning laulu „Een dikke hoerenmaid“ (üks tüse talutüdruk) ümises kogu „Thalia“ vaimustusega kaasa.

7.

Koos esindusrühmadega oli saksa valitus igast riigist veel pidustusile kutsunud 4–6 esindajat. Viibisin koos 80 teise kutsutud külalisega kõikidest Euroopa maa-dest tutvumisreisul Lõuna-Saksamaal ja Alpides. Ei võinud sellepärast jälgida rühma esinemisi Wuppertalis, kus rühm viibis viis päeva. Kuid 21. juunil leidsime end jälle koos Berliinis, kus toimus „Kraft durch Freude“ lõppaktus pidustusile: suurejooneline „Sonnenwendfeier“ (pööripäevapidu) olümpia staadionil, mida jälgis 130000 inimest. Veel kord esinesid rahvused siin oma ettekannetega. Demonstreerisid siin oma oskusi ka selleks siia sõitnud 1200 itaalia noort. Taas võimas lippude meri, tõrvikute raaam, helgiheitjad. Süttuvad kaks tuleriita ja valjuhääldaja algatab: „Freut euch des Lebens“ (Rõõmustuge elust!) Jätkavad staadioni osad, kuhu rühmitunud tuhanded esinenud noored ning varsti tõõtsub kogu staadion rütmilises laulus: „Freut euch des Lebens“.

Kes meist ei tahaks, et elu alati rõõmus ja õnnelik oleks!

Ja et kõuepilvi ei ilmuks ei iga üksiku ellu ega rahvaste rahvusvahelise lähenemise teedele!!

Kuid pidupäevad ja elu argipäevad pole siiski alati samad.

A. Meikopi foto



Hollandi rahvatantsu rühma liikmed Hamburgi pidustusil.

Puurides

Väga kummaliselt on neid kõiki sidunud saatus tsirkuse pikkades poolpimedates tal- lides.

Kas sellepärast, et kuski mujal, kuski India või Austraalia metsades, paljud neist püüavad vältida kohtamist teistega ega olnud juhtund, et väike šaakal, kes kardab oma enese varju, närib rahulikult konti, kui meetri kauguselt vaatab seda tiiger.

Kuid harjumus on teind oma töö põhjalikult, harjumus, järeleproovitud puurivarbade kindlus ja nüüd tundub šaakalile, kes nagu iga argpüks omab võime kiiresti muutuda häbe- matuks, tundub isegi naljakana, et ta pidi surema ehmatusest, nähes esmakordselt tiigrit sellises läheduses.

Nüüd, kui tiiger möirgab, šaakal tõstab silmad üles ja mõtleb pahanduses: „Jälle, koerapöeg, ei lase magama jääda.”

Ja mitte keegi, kõige väiksemgi puuri elanikest ei tunne vähematki hirmu: endiselt jätkab oma õrna urinat ja kirbuotsimist sõbratarilt pärdik, endiselt kõnnib mööda puuri- varbu, pea allpool sasis sulgedega papagoi, en-

diselt pungitab oma liikumatuid, ümaraid silmi öökull, unistades jumal teab millest ja isegi pelglik, tasane laama jätkab rahulikult mäletsemist.

Ning ka tiigrid, kogedes, et möirgamisega siin ei saavutata mingisuguseid tulemusi, möirgavad ikka harvemini, mõistes, et möirgamine sarnasel juhul ainult alandab nende eneseväärtuse tunnet. Üldse tugevad varvad ja vangistus on palju korda saatnud.

Džunglites hakkaksite asjatult ootama, et teile läheneks elevant ja väljasirutades lonti, paluks teilt porgandit. Või et soliidne pruun- karu sirutaks oma käpa suhkru järgi.

Siin sirutuvad teie poole igast küljest lon- did, käpad, küüned ja kõik silmad anuvad: „Anna, anna, anna! . . .”

Laama puudutab teid ettevaatlikult peh- mete, õrnade mokkaldega ning elevant ei pörka isegi tagasi, et haarata teid käest ja tasub vaadata, kuidas ta on solvund, kui lähete mööda, pööramata sellele tähelepanu. — Vaa- ta, kui paha inimene! mõtleb ta ja sirutab teile järele londi.

Kõik on muutunud pööraseiks mustelda- jaoks. Isegi tiigrid astuvad puurivarbadele lähemale ja vaatavad tähelepanelikult pois- kest teie käe kõrval: äkki te võtate ja vis- kate viimase nende juure puuri!

Tiigrid siin on noored, püütud imikuina ja kuna neid on üles kasvatand inimesed, suhtuvad nad viimastesse väga häätahtlikult, oodates neilt igasugu hüvesid ja pidades endid ülal kassipöegadena. Neid on kolm ühes puur- ris ja nendega koos noorukene, väga gratsiöös ja kokett emalõvi, kes oma naiivsuses peab kõiki kolme enese peigmeesteks.

Kuid üks tiiger on eemal, üksikus puuris. Leppimatu tiiger. Ta ei palu midagi, isegi ei vaata teile otsa. Ta pilkumatud, kollased silmad vaatavad kuhugi mööda, mingisugusse tühjusse, kellegile nägematusse kaugusse. Teda hüütakse Hanši. Kuid ta ei tea, et kannab sellist nime. Kui teenija kõnetab teda „Hanši”, ta loeb seda millekski ebaviisakaks ja pugedes puuri nurka, paljastab kihvad, äh- vardavalt urisedes.

Ta on tulvil arusaamatust ja viha. Ta püüti ainult kaks kuud tagasi Sumatra metsadest ja kõik, mis ta näeb ja kuuleb näib talle mingi- suguse pöörase unelmana, mida on võimatu enesele selgeks teha.





Näiteks, leavad tema vastas kaks haisevat hüääni, kaks vastikut raipesööjat, kes on aremad jänestest ja nad ei liigu paigast, ei pane tähelegi, kui tema, kuningatiiger, — tõeline metsade valitseja, vaatab neile otsa. Kes on maailmas sellise uue korra maksuma pannud? Või jaanalind, kes on varbade vahelt välja pistnud oma absurdse kaela ja nii aukartuseta, pilklikult pilutab tema suunas oma rumalaid silmi? Mis ajast õieti kuningatiiger lakkas sugereerimast hirmu ja lugupidamist enese suhtes?

Ja mispärast mingisugused linnud kogu aeg klaperdavad kui kärstid ega anna rahu? Kust said siia linnud? Koristatagu nad ära! . . . Ja mispärast teevad oma näomootusi ahvid? Koristatagu nad ära!

Hanši tahab hüpata varbadele, purustada neid, hüpata välja ja ajada laiali, lüüa sodiks kõiki neid lojuseid, kes on kaotanud igasuguse häbitunde. Kuid kogemus näitas talle, et sellest hakkavad ainult valutama käpad. Ja vihasena heidab ta selili ning katab käppadega silmad, et lakata nägemast, missuguseks on muutunud maailm . . .

Kõik loomad ümberringi tunnevad talle muidugi kaasa, kes neist pole elanud üle samasuguseid silmapilke? Nad ju kõik on maitsnud vabadust, kuid peab ju siiski lõpuks õppima vaatama asjadele terve mõistusega. Kui kogu aeg mõelda vabadusest, — on võimatu elada, ent veel võimatum olla lahke inimeste vastu. Kuid inimene armastab

väga, kui loomad on talle lahked ja teeb väga palju selle taşuks.

Mõned püüavad Hansit isegi veenda, et ta mõistuse pähe võtaks.

Ühes puuris punapäise, jämedatoimelise kasuaariga, kuid varvadega eraldatud, seisavad kaks flamingot. Nad on Hansist vaevalt käe ulatuses. Kuna nad sündisid igivana Gangese allikail ja nägid püha linna Benaresi, nad loevad endid väga tarkadeks lindudeks.

Kuid harilikul ajal, teie neid vaevalt saate pidada lindudeks, sellepärast et peites pea ja ühe jala sulgede alla, nad meenutavad väga kahte valkjasroosat pika jalaga lambivarju.

Nad võivad selliselt seista tundide kaupa, viies publikut arusaamatusse: mis jaoks hoitakse puurides lambivarje.

Kuid siis vabaneb lambivarju alt teine peen jalakene, siis ilmub nähtavale väikene roosa pea pika kõvera nokaga ja teie otsa vaatavad kaks pisikest, ümargust silma, piiratud ümber kuldsete sõõridega.

Need ongi flamingod.

Olles söönd oma riisi ja joond vee, nad armastavad filosoferida, tundes kogemustest, kuivõrd hästi see soodustab seedimisprotsessi.

Ja siis nad kõige tihedamini pöörduvad Hanši poole, kes nii väga vajab hääd nõuannet ja manitsusi.

— Kuule, sina, mühakas, — alustab üks nendest, kummardudes pea küljele — mida sa õieti vajad?

Ma nägin teiesuguseid puuris ja vabaduses. Nägin, kuidas vabaduses, põudade ajal, veate endid vee juure, kuidas nahk teie kõhnal ihul lotendab tühja kotina maad vastu. Kas on vähe selliseid päevi džunglis? Või juhtub vähe, et püüate nälja sunnib põldhiiri ja peate neid maiusroaks? Mida sa siis vajad? Praegu sulle antakse 8 kilo hobuseliha päevas, ilma et sul enesel pruugiks vähematki vaeva näha. Mõtle, 8 kilo ilma et tarvitseks hulkuda kogu ööd padrikus. Valmisraiatud, kindlasti saadav 8 kilo värsket hobuseliha päevast päeva.

Vannun püha Benaresi juures, mida olen näind, mina, flamingo, kes on sündind püha Gangese allikail, ütlen sulle, et oled totter. Kus sa kogud veel nii palju õnnistatud rasva oma rumala naha alla, kui siin puuris? Kas rasv on paha? Valitse siis oma rumalat kõri, mühakas, talitse keelt . . . Mida sa vajad?

— Sinu verd vajan . . . hingeldab Hanši meeletus vihas.

— Just sellepärast sind pandigi puuri, et sul minu verd tarvis ei läheks ja mind sel-

lepärast sinu vastu, et sa selles teadlik oleks...

— Ori! — mõirgab Hanši.

Kuid flamingo juba peitis oma pea sulgede alla ja muutus lambivarjuks.

Ja kogu päeva, kui puuride ees tungleb publik ja tarvis on inimestele meeldida, et saada almust, kõik loomad mõtleavad, et flamingol on õigus.

See Hanši, nii elavalt meenutades vabadust, on päris tõsiselt väga ebamugav. Tema juuresolles on isegi piinlik inimestega tegeleda. Ta äratab mingisuguse kummalise segase tundmuse, mille üle on piinlik enesele aru anda. Nagu südametunnistus.

Kui aga tsirkus suletakse, inimesed on lahkund, tuled kustutatud ja muutub vaiksaks, — loomad jäävad üksi enestega ja siis kurbus vallutab nende hinged. Kurbus, niivõrd ääretu, et kuski ei leia tema eest pelgupaika.

Nad näevad, kuidas Hanši seisab liikumatult ja vaatab, silmi pilgutamata, nägematusse kaugusesse, ja nende laialikistud silmad vaatavad samuti.

Kas näevad nad sama, mis näeb Hanši?

Arvatavasti näevad seepärast, et hakkavad äkki visklema ahastuses. Kuuldub kähin, soigumine, tiibade löögid. Otsekui džunglite tuul puhuks nägematult... Tallis on pime, haisev, kuid loomad hingeldavad õhust, mis on täis metsa aurasid, täis magusat kõdunemise lehka ja näevad ulmi ärkvel olles avatud silmadega... Oi, mets, oi, vabadus...

— Magage, — pomisevad flamingod, — magage viimaks!

Kuid ise on samuti ärkvel. Roosadesse peadesse on valgund veri, kummaline udu pöörleb silmade ees ja targad linnud, kes on näind Benarcsi ja igasugu imesid, niivõrd rikkad elu kogemustest, arvates, et neid keegi ei näe pimeduses, hakkavad tantsima. Nad keerlevad ja tantsivad väsimuseni, nad noogutavad kellegile peadega ja avavad ahnelt nokad: mingisuguse jõe kohal — võib olla vana Gangese kohal — tõuseb koit ja kuuldu, kuidas hommikuses tuules sahisevad kõrkjad... Oi, Ganges, oi, koit, oi, iling...

Ja see kestab koiduni, mil ilmub unine valvur.

Siis kõik hakkavad ootama hommikusööki.

NAATANAEEL

Maantee kutsub

Maantee kollase lõhnava siidpaelana lookleb põldude, metsade ja niitude vahel ja kutsub. Hüüab matkameest, meelitab rändurit.

Ratas teeb kriuks-kriuks-kriuks. Tal veel talveuinak sees ja tusaselt kui unine kill avaldab oma pahameelt. Aga rattakummid undavad rõõmsalt, kui tundes rõõmu seljataha jäetud kilomeetritest.

Nüüd on maa laudtasane, ja kaugel eemal jalutab äkke taga mees. Nüüd tõuseme üles märke, aegamisi, pikkamööda ning sadul ägab ja hoigab kui tundes valu. Hohoo, see mägi, kui kõrgeks ta äkki on läinud! Mõõdunud sügisel teda nagu polnudki; ei tundnudki, kui olid ülal, aga nüüd on raske ja väsitav.

Iga algus on raske. Talv on kasvatanud laiskuse rasvakihhi naha alla. Aga pole viga: paar päeva söitu, küll siis jälle läheb nagu ennegi.

Ometi kord mäetipp. Ees lainetavad põldud, rohelistes, mustad ja kollased. Siin-seal üksikud pöösad ja taluhood. Nii igapäevane ja ometi uus.

Alt ronib üles vaevane setukas ja piimapplekid kolisevad kol-kol, kol-kol-koll! Ruunakesel on raske. Pikk talv selja taga ja küll vist mehe salved aidas olid kaertest tühjad!

„Tere! Kohe meierei-tee jalge all?”

„No tere neh... Sai sinna poole mõeldud jah...”

Ruunake peatub käskimatult. Kui peremehed vestavad juttu, siis loomal on puhketund. Ja ta on küllalt vana selleks, et tunda mõnu seisemisest ja puhkamisest. Laseb pea norgu, puudutab peagu torukil tolgendava alumise mokaga maanteekruusa ja laseb silmad kinni langeda. Päike on nii soe ja mägi kurjal kõrge ja järsk.

„Kaugel ta siit?”

„Ah et meierei...? Ega ole palju... Vast kilomeeter veel. Mis tee siis teil jalge all?”

„Niisama...”

„Ah niisama... Mina jälle meiereisse. Täna minu kord. Naaber viib piima kolm korda järjest ja mina ühe. Tal lehma küll



viis korda enam kui minul, aga mine sa klaari neid asju..."

„Võiks ju seletada. Sul lehma nii palju ja mul naa palju. Korrad selle järele, palju kummalgi lehma..."

„Las olla pealegi, noorherra! Minu vana-dele kontidele see üsna paras... Meierci juures sõna juttu vesta ja piipu peale tõm-mata. Oijeh, kodus on igavene sõda ja rah-mimine! Täna. Tüdruk tahab seelikuraha, et minna pitsballile. Parem ole eemal, siis kõigest rahu. Nii et kui peremehe juurest läbi lähete, ärge siis rääkige midagi, et kor-rad valesti või nii..."

Ole mureta, vana! Võiksin ju öelda temale, et popsivana peaks käima iga kahe korra tagant, kui tahad? Ah et las olla pealegi? Hühvasti, huhvasti ja head puhkust!

Ja nüüd allamäge, et tuul tahab kõrvad peast rebida. Karvane koeraklähv ärkab ja tormab tuulispasana rattale järele. Pidurid valla, sina, vana klähvits, ei pea tabama mu püksisäärt!

Ettevaatust, kurve! hoiatab tähis teevee-rel. Aega pidurdada, kui kurjad kiskjad on kannul, lõuad laiali ja silmis verejanuline kõhk! Kurve, kiirus viiskümmend tunnis... Saatan, kanakari...!

Siin ma istun ja sügan kütüarnukki, mis ajab välja tuliseid pinde. Ratas on kraavis, mina kraavikaldal ja kana lebab rattaroopas. Vigurdab, sinder, ega ta sellest väikesest vop-sust ometi surnud ole?

„Issand, säh, nüüd tappis kana ära! Kus su silmad, et ei näe kana teel? No-jah, ja kõige parem kana. Munes igapäev ja alati suuri kollaseid mune kui juustukerasid... Et just selle, kõige parema pidi surnuks kihuta-ma! Metsalised niisugused..."

„Mis tast tühjast ikka kiidad. Ega ma teda niikuinii välja ei maksa..."

„Ei maksa välja? Ah, et ei maksa välja? Mõlled niisama edasi kihutada ja minu kana on surnud? Minu kõige parem kana! Tüürmi lasen su pista, pokri panna. Trellide taha, tsemendi peale, veele ja leivale..."

Kui kütüarnukk nii pööraselt ei valutaks! Aga pereemanda võiks saata ülemaailmlisele lobisemise võistlusele, ta kindlasti viiks Eesti nime Euroopasse. Milline tulevärk! Kus hoo-gu ja indu, elu ja värvi.

„Emand vist ei tea, et kana ja lamma on rumalad loomad ja nende koht pole maanteel? Kui palju seletate, lasen teile proto-kolli teha kanade karjatamise eest esimese klassi maanteel. Nõuan kahjutasu purustatud kütüarnuki..."

„Makske minu kana välja, minu kõige pa-rem kana..."

„Tasuge mulle rattapurunemise kahjud, kütüarnuki ravikulud ja kukkumise valura-had..."

Nii me võtsime vastamisi. Mina istuli tee-tolmusest halliksvärvitud rohus, tema mu ees üks käsi puusas ja teises jalgupidi kana, kes pidi munema kollaseid kuusõõri suuruseid mune. Lõbus oli. Kuni äkki kana tegi kaak-kaak! päästis enese ainsa tiivalöögiga pere-naise käest ja kadus kaagutades ja karjudes aia alt läbi marjapöösaste alla.

„Uih!" kilkas naine.

„Surnu ärkas ellu," kommenteerisin mina.

Ja taas kollane teetriip silme ees ja met-sade rohelisus kahel pool. Siis väike põllu-lapp keset metsa: ühelt pool planguga piira-tud vana majake, teisel pool põllusiil. Vana habemega mees ajas uksepakul püssitorust takutropi läbi.



„Karud vist kipuvad karja katsuma?”

„Põle neid karusid...” Tõstis püssi raudpidi üles ja piilus torudesse. „Ämblikud, saatanad, tegid võrgud sisse. Valge lipsugi ei paistnud enam läbi.”

„Häbi lugu: elate kesk metsa ja püssis peavad ämblikud pulmapidu...”

„Päris häbiasi jah. Kui veel kuulete, et olen metsavaht...”

„Ja püssi ei lase?”

„Kussa tohid! Hea, et püssilubagi antakse. Nüüd kõnni ringi pliats ja paber käes ja tee protokolle. Metsavaht ei tohi paukugi teha, äkki kaotab loomasoo maa pealt üldse ära. Vanasti olid teised ajad. Olin kange kütt... Nüüd olen kange metsavaht.”

Seletas edasigi. Kui inimesed satuvad rääkima oma muredest, siis pajatavad tundide viisi. Aga nüüd head aega, metsasaks, ja ärge hoolige midagi: kõmmutage pauk lahti! Mets linde ja loomi täis.

Ei, seda ta ei tee. Kui keelatud, siis keelatud. Aga metsavahile ikka võiksid lubada lasta mõne jänese. Ehk lasku kanda kasvõi ainult püssigi. Oleks julgem astuda ja anaks plaani välja. Aga ei tohi...

Tee tõusis aia tagant märke ja laskus siis pikkamisi. Mets jäi harvemaks kuni lõppes lepavõsaga. Tükike maad eemal kesapõllu veerel kohises tuules vana männionku, okslik ja kõver. Oksad ulatusid peagu üle tee ja alla oli laotud rök tuisurõuke. Ning männi taga tükk maad lagedat põldu, tasast ja igavat.

Ohust võib tunda, kui veekogu on lähedal. Merd tunneb kilomeetrite taha, järve aimab poole kilomeetri kauguselt. Ohust tunned, et vesi on lähedal, aga alles on ümberringi puud, põõsad ja võsastikud. Iga käänuga taga ootad, et nüüd ta peaks tulema... või nüüd, aga pole midagi. Ja siis, kui kõige vähem ootad, oled äkki järvekaldal.

Kui ei oleks järvi, jõgesid, kui ei oleks siseveekogusid — kui igav, kuiv ja lame oleks maastik. Vesi annab ümbrusele sisu, värvi ja elu. Võib hästi mõista kalameeste kannatust oodata õngenõr pihus tundide kaupa. Nad on hasardis, kuid ümbritsev loodusepilt laseb unustada edasiruttava elu ja tema askeldused. Pange õngemehed kükitama kaevuraketele — nad veerand tunni pärast pagevad kus see ja teine. Võib istuda ka ilma õngeridvata järve kaldal ja kuulata hääli, mis tulevad tundmatusest ja vaadelda valgusemängu veel.



Igal asjal on kaks otsa. Sääsk on pisike loom ja teda ei pane alguses tähelegi. Kupp kupu järele kerkib näole ja kätele ja kui päike hakkab puudutama järvetaguse metsa latvu taipad tõusta ja lõpetada sääskede pidusöömaaja.

Kuhu nüüd? Vastu ööd, võõras kohas, võõraste inimeste keskel? Oleks südasuvi, kui hein tehtud ja küünidesse veetud, mis siis viga. või oleks sügis, kui põllud täis viljakärpe, oleks öökorter hooletu ja kuluta. Ke vade ja suve piirimail pole ei lõhnavate heintega täidetud küüne ega varjualuseid kärpe ning põõsa all mättalgi magamiseks on veel liig vilu, niiske ja jahe.

Värv kriuksus ja koer tõstis pea käppadelt, et pead kallutades uurida, kuidas tulijat vastu võtta. Võõras nägu ja võõras lõhn ja muri pidas oma kohuseks haugutada paar korda ilma tõusmata. Aitab lühikesest teatamisestki, praegu alles suur valge.

Perenaine ruttas laudast lüpsik vahutava piimaga käe otsas.

„Jõudu! Kas ei saaks toop piima ja öömaja?”

„Midas? Ei meil ole kedagi.”

„Nurgake ikka leidub. Ja piima näib olema tublisti.”

„Ei meil ole ruumi... Piima ei jatku ka. omal suur pere...”

Head aega siis. On maailmas teisi maju ja teisi inimesi. See just ongi üks matkamehe lõbusid, too öömaja otsimine. Käid, küsid ja vaatad inimesele näkku, millise ilmega ta ütleb ei või jaa. Öid peaks olema tihedamini ja rohkem, siis puutuks rahvaga veel enam kokku ja õpiks neid tundma ja mõistma. Ilus loodus on matkamehele suureks naudinguks, kuid ainult looduses rännates on matkamine poolik. Automeeste lõbuks on ki-

hutada Viru kõrgeist pankrannikust Emajõe madalamale luhale ja sealt edasi Munamäe jalale, või koguni poole päevaga. Sõitsime koos välja — mina oma rattal ja mõned tuttavad autol. Kahe nädala pärast jõudsin tagasi linna ja leidsin tuttavad eest.

„Oo — käisid vist otsaga Aafrikas? Olid nii kaua ära.”

„Ei, käisin vaid Neerutis.”

„Neerutis? Selle ajaga. Meie olime teisel päeval tagasi ja läbistasime Tartu, Petseri, Munamäe, Pärnu ja Haapsalu. Terve Eesti käisime läbi. Oli maru sõit!”

Võib-olla. Aga nemad ei rääkinud vana piimavedaja popsiga muhedat lühisõnalist juttu, ei kakelnud perenaisega surnuksaetud kana üle, kes ei olnudki surnud, ei näinud piimalüpsikuga naise nägu, kui ta keelas vaesele rändurile värsket kosutavat piima. Pisiasjad, põlastavad. Pisiasjadest seisab koos elu.



Pisiasjade kaudu õpitakse tundma inimest, rahvast. Nemad sõitsid küll kahe päevaga läbi kogu Eesti, aga inimest nad ei näinud.

Ja sellisest ajaraiskamisest on kahju.

J. SINIMÄE

KRAAVIKAEVAJAD

Kui hommikune vedur jaamas hõikab,
läeb rappa tööle kraavikaevajate kett.
Kummsaapais jalad solistavad roostevett
ja turvast labidas kui leiba lõikab.

Nad küürutavad roosteudus võikas
ja igaüks neist kaevab välja enda ett.
Üks siunab naiti, teisel meenub mülkalett
ning volksab nastik vees ja terast põikab.

Laupäeval maksab kümnik meeste palga
ja saunas langeb turbamulla mustus.
Lõõts mängib nukralt, rinnas just kui oleks haav.

Üks jooming kestab, kuni silmis kustub,
palk mängitakse, püksid teise jalga.
Töökäsi esmaspäeval jälle ootab kraav.



Akadeemilise Meeskooriga Euroopasse

Reisiföljeton

29. mai õhtupoolikul täitub Tartu jaa-maesine tudengirahva ulja perega. On saat-jaid ja kaasasõitjaid. Vahe ilmneb selle kahe rahvaliigi vahel selles, et sõitjatel on nõõp-augus maikellukeste edev kimbuke, või mõ-ni muugi taimeriigi saadus, olenedes sellest, millise populaarsuse keegi daamide ringkon-nas parajasti evib. Sõitja on Akadeemiline Meeskoor oodates saabuvat Riia kiirrongi, et asuda pikemale välismaa kontsertmatkale: Riia, Varssav, Krakov, Zakopane, Breslau, Dresden, Leipzig, Berliin, Kopenhaagen, Mal-mö, Oslo, Stockholm. Ilm on päikesepaistene, tötötab hääd.

Mõnelgi lauluvennal pärlendab mütsinoka all higi, kui ta üheteistkümnendamal tunnil puhkides ja halva südametunnistusega per-onile saabub, mõlemi käe otsas raske koh-ver, mille sees on vähemalt järgmised asjad: Tartu rätsepmeister Usenilt kolme nädala pääle üüritud frakk, püksid ja kaks valget vesti, (aupaklikkusest jätan siin nende ni-med nimetamata, kel oli isiklik sabakuub), 2 triiksärki, teine neist pidulike juhtude tar-vis, tütarlastega tantsimiseks jne., ning kõik muu tudengi garderoob kolmele nädalale. Sel-le liikumata varanduse vahele on paigutatud liikuv varandus: päts leiba, singid, suitsu-vorstid, konservjuust, või plekktöösiga, termospudel j. m. Nii ettenägelik on eesti mees, kui ta astub võõrale pinnale vaid nappide va-luuta veeringutega taskus. Erandeist me mui-dugi siin ei kõnele.

Kuid vaatleme korraaks juhtkonda. Sääl seisab noor helilooja ja Ak. Meeskoori tege-lik juhataja R. Riising, kelle hoolikas ilmes peitub vastutustunne kogu eeloleva kontsertmatka muusikalise edu eest. Hiljem, kontsertmatka lõppedes, võis tema näolt lu-geda tuntud rooma kõnekäändu: tuli, nägi, võitis. Ja vana Juhan Simm laia kunstniku kaabu ja muidu kõreda sõnaga mees. Juba tema paljas väljaastumine kutsus välismaal aplausi esile, ilma, et ta saanuks veel takti-keppi tõstagi oma järjekordsel „Oma saare” juhatamisel. Kaasa sõidavad veel solistidena tenor R. Jõks (kes isegi musikaalselt kõ-hatab, kõnelemata muust) ja saatja pianist V. Tilting. Meeskooriga sõidab kaasa veel rida ekskursante ja daame, kuid, kus vii-

maseid ei ole? Samuti on ekskursiooniga liitunud rühm teritatud silma ja pliitsiga ajakirjanikke, kõiki kokku 61.

Vedur vilistab. Ärasõit! Sõitjad kui ka kohvrid hüppavad seks eriti ettenähtud II kl. vagunisse. Kohvleid on kaks korda rohkem kui sõitjaid: tekib kuulmatu umistus. Kuul-dub hüüdeid ja appikarjeid. Paremad kohad on mängus! Lõppeks kui kõik kohad on sisse võetud, nii, et kõik daamid seisavad ja kõik härrad enam-vähem istuvad, võib sõit juba rahulikumalt jätkuda.

Juhatus korraldab loenduse. Selgub, üks kooriliige on jäänud maha. Küllap sõidab Riiga järele, öeldakse. Nii oligi. Varsti rüh-mitatakse vagunis ka neljakaupa ja tõstetakse kohver lapiti põlvedele, et vaadata, kuidas „kaart jookseb”. Keegi ettenägelik on end seks juhaks varustanud väikese soolakoti-täie kaheksendilistega. Kuid pst!... ärge poliitseile nimetage, võib veel sekeldusi tulla.

Mõned mõistlikud istuvad aga kohie akna alla, et vaadata läbi akna Euroopasse. Esi-algu paistavad küll veel Tartu äärelinna kap-saaiad, kuid oodake...

Riia tornid.

Selle aknast väljavaataja seisukohale jää-megi käesolevas kirjutises. Koori muusikalisi võite on üksikasjaliselt valgustanud juba aja-lehed.

Kui asuda meie naaberriigi päälinna Riia silmitsemisele, siis erineb viimane Tallinnast vähe, vaadeldes neid mõlemaid linnu Euroo-pa taustal. Ainult majad on suuremad, liik-lemine elavam, tänavad pikemad ja laiemad ja keel viletsam, et hirmus kuulata.

Kuid need erivused ei ole seesmised ega olemuslikud, vaid ainult pinnalised lahkumi-nekud. Balti riikide hing ja seesmine ole-mus, mis aastasadu ühesugustes looduslik-kudes, kliimatilistes ja poliitilis-kultuurilis-tes tingimustes võrsunud — eriti võib seda öelda Läti ja Eesti kohta — on kujun-danud neis midagi hingeeluliselt ühist.

See ilmneb — jumal paraku, nüüd tuleb taas see sõna välja öelda — mentaliteedis, ilmneb ühises rikkeminemises, ühises kasva-mises ja taastülesehitamises, ühises kultuu-risuunitluses, oma kultuuri nooruses. Üheali-

sed on tavaliselt üksteisele ka mõistetavamad, nende pulsilöök on ühesugune ja elurütm võrdne.

Eks ilmne see mõlemi maa päälinnus kõige kujukamalt kui vaadelda pärani silmi ja püüda näha mitte üksikasju, vaid lasta end seda enam mõjutada elurütmist. Nende elu pöörleb sama orbiidi ümber, mis meilgi. Elu pulsseerub tänavail, kohvikuis, ametasutis, kaupluis võrdsena meie omale. Riialase loomus, käitumusviis, temperament, tema ärritatavuse kraad, inimlik joon tema juures on sugulaslikum meile, võiks ka öelda lääneeuroopalisem kui näiteks helsinglase oma, vaatamata sellele, et too pussivend üle lahe on meie veresugulane. Kui hakata just sori-ma ürginstinktides, tuua välja „Kalevalad“ ja „Kalevipojad“, lüüa lauale labakindad ja „võõkirjad“ — no, siis ma muidugi taganen oma väidetega aupaklikult.

Riias torkab silma palju pärandusi vene ajast, mida ei ole suudetud veel kaotada. Majad on fassaadilt enamasti vanamoelised. Maharebitud vene kahepääga kulli jälg ilutseb veel kuski ukseportaali kohal. Riias on palju eht veneageid voorimehi ja suhteliselt vähem autosid. Riia voorimees on oma kõrges seisuses palju eneseteadlikum kui meie päälinna veidi häbelik vuurman.

Kuid riialased ehitavad ja korraldavad oma linna. Linn on nelja viie viimase aasta jooksul siiski palju muutunud, on võitnud puhtuses ja fassaadis. Juure on kerkinud hulk uusi maju ja kõige päält muidugi võimas monumentaalne vabadussõja mälestussammas, mida õhtuti efektselt valgustatakse peidetud helgiheitjatest ja mis väärilt väljendab mõtet, milleks see rajatud. Samuti on palju kõneldud ka Läti langenud vabadussõja kangelaste viimsest rahupaigast, mida küllastades ei saa hoiduda pateetilistest tunnetest, nii ekspressiivselt ja mõjuvalt väljendab seda võiduvärv, siis skulptuurid omamaa kivist, puiestee, millelt nähtub kolossaalne pääsammas. Niisugustele saavutustele võib Läti olla uhke. Selles on ilupüüdlikkust ja tahet kunstkultuuris samuti loomisrõõmu.

Mis Lätis veel silma hakab, on rahvuslike motiivide igakülgne rõhutamine kunstikäsitöös ja tarbekunstis. Igal vaasil, tassil, pannool, postkaardil, seelikul ja kõige võime-tumatelgi kohtadel leidub n. ö. vöö- ja past-lakirja või jälle läti talupoja elu kujutavaid stseene töö ja tantsu juures. See on üks rahvusliku ümerorienteerumise väliseid tunnuseid ja viimase aja poliitilise suunit-

luse uudistulemusi, mis rõhutab nagu praegune Saksamaagi vaid enda minevikku ja sellest võrsunud kultuuriväärtusi viimaste piirideni. Võõrale silmale mõjub see meie naaberahva juures nähes — kui olla otsene — veidi tehtuna, kunstlikuna, kohati isegi naiiv-sena, kui oletada, et selle ostarve ei teeni päälle puht ilustadatahtmise ülesande veel muid propaganda ja rahva ümerkasvatamise ülesandeid.

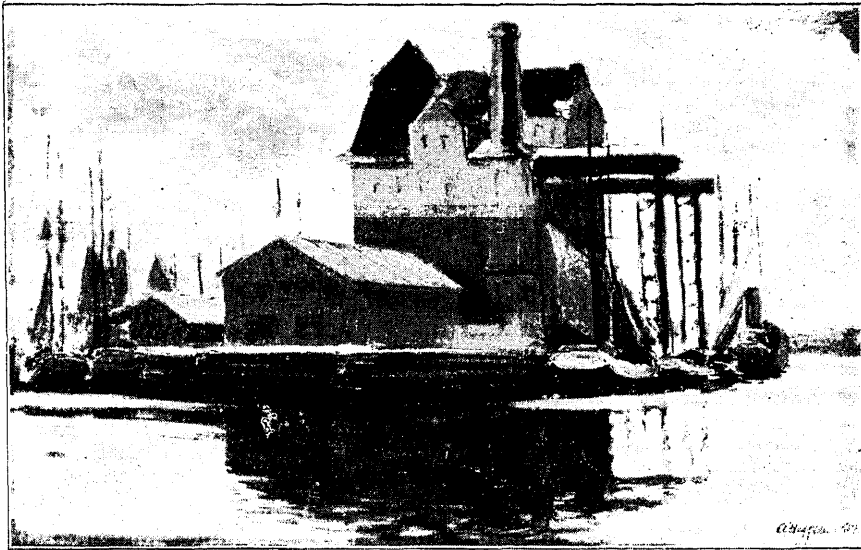
Lätlased on viisakad, peab ütlema ja kõigiti sõbramehed eestlastest külaliste vastu. Läti daamid on võrreldes Saksa Gretchen'itega ja Poola panja'dega iludused, olgugi et nad ikkagi meie daamide vastu ses suhtes ei saa. (Viimast lisan juure vaid selleks, et mul ööseti pimedas julgem käia oleks).

Ak. Meeskoor sai erilist külalislahkust tunda sõpruskoorilt Dziesmuvaralt, kellel meeskooril olemas juba varajasemad suhted vastastikuste külaskäikude näol.

Dziesmuvara esimees lausus küllatunud koorile mitmel korral sooje sõnu. Koori, juhatajat ja soliste üllatas pääle kontserti pärgade ja rooside uputus, mida tervitustega mitmete muusikaorganisatsioonide, asutiste ja eraisikute poolt lavale kanti. Kuski mujal oma matkal ei ole saanud koor nii austava tähelepanu osaliseks lilledehulga poolest kui Riias. (Järgneb.)



Schweitz'i rahvusrühma liikmed Hamburgi pidustustel alpi pasunatega.



A. HEFFTLER

TALLINNA SADAM

Õli

ARVI MOOR

Hõimusuhteid süvendamas

eesti rahvatantsudega Lõuna-Põhjamaal, Soomes

Ei saa salata, et Eesti-Soome sillahitamisel on määrav osatähtsus ÜENU-l. Sest pea iga aasta on ÜENU läkitand oma stipendiaate Soome rahvatülikooli ja igasuvised ülelahe-retked vennasnoorsoole on olnud pidevaiks jätkudeks varemloodud hõimusuhetele. On kujunend otsegu mõnmatuks paratamatuks ja seesmiseks tungiks need küllasõidud hõimuvelledele ja -sõsaraile! Pole ju svigigi nagu mõeldav teisiti. Ning küllakutseid, neid saabub lahetagant enam kui ühest maakonnast. Ja töepoolest, mis pidustused need oleksidki, kui puuduvad sädelevad ja temperamentsed eesti noored!

Seekordne retk teostus kaugale Soome südamesse, Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseura (Lõuna-Põhjamaa Noorsooliidu) maakondlikkudele pidustustele Ilmajoele. Olgugi et samal ajal oli ka kutse Orimattila maakondlikkudele pidustustele, eelistasime süiski kaugemat reisu, sest „tung kaugustesse” sai juhtivaks. Helsingist Ilmajoele on üle 400 km ja tee sinna viib kaudu Hämeenlinna ja Tampere. Viimane on ligikaudu tee pooles vahakohas.

Vaevalt on küll tühtki külalisjõu ku võetud vastu nii otsekohese südamlikkusega ja nii ehtsate hõimutunnete väljendustega, kui see sai osaks ÜENU Tallinna osakonna rahvatantsurühmale 18—21. juunini Ilmajoe sõbralikult rahvalt.

Oieti ilmneb soomepoolne hõimusuõbralikkus juba meie jõudmisel Helsingisse. Vastutunud Soome Noorsooliidu esindajad, kaks

kaunist neidu, võtavad eesti noored rahvatantsijad oma külalislahke eestkostmise alla, juhtides eestlasi lühikesel peatumisel läbi linna, eeskätt läbi loodusrikka Kaevupuiestee. Silmi võlub kõigepealt Helsingi hilinend kevadloodus. Sellal, kui meil sirelid ammu õit-send, on siin nood pöösad aga veel „täies ehtes ja hiilguses”. Veel lühikäigud siia-sinna ja siis järgneb soomlannadelt serveeritud suurepärase lõuna kahekümnele eestlasele troopikataimede uimastavas Klaaspalees. Järgneb pooletunniline tutvunemine parlamendihoonega (Eduskunnan talo) ja Helsingist ärasõiduni järelejäänud vaevalt tunnilist aega kasutatakse rutuliste „äritehingute” sooritamiseks. Meespetet tõmbab — nagu ikka — gigantne kaubamaja Stokmann, mitte küll niivõrd oma kõrgehinnalise kauba kui just liikuvate treppide ja kenade liftinäitsikute poolest. Tütarlapsi võluvad aga eeskätt „Tempo” odavahinnalised artiklid. Ka puuvilja ostul, paraku, pole piire. Teel jaama juhitakse meid Üliõpilaskohvikusse. Siin on meile lahkend saatjad ärasõidu eel korraldand lahkumiskohvi.

Pikk rongisõit Etelä-Pohjanmaale läbi lausavalge põhjamaa õõ kujunend ootamatult rõõmsaks ja mitmekesiseks. Seda eriti oma esimeses osas Helsingist Tampereeni. Ja tänu peamiselt Soome Ameerika konsuli härra Altio teeneil. Altio on Eestiga juba varemini tuttav, tunneb isiklikult meie juhtivaid riigitegelasi, eesotsas härra Riigivanemat, prof. Piipu jt. ning on külastand Eestit mitmel korral. Hra Altio mitte ükski ei ole väsimatuks

seletuste andjaks kõige tähelepanuväärse kohta, mida võimaldab vaade vaguniaknast, vaid ta hoolitseb ka selle eest, et eestlaste neljateistkümmetunnine sõit kolmanda klassi piletitega võib suurelt osalt teostuda teise klassi vagunis. Konsul Altio kutsub kõik eestlased kohvile Riihimäe jaamas rongi peatumisel ja võimaldab teise kohvi veel Tampereski tunniajalisel peatumisel.

Tamperesse jõuame südaöö tunnil. On raske kujutella, et on öö, päälegi südaöö. Ikka on tunne, nagu oleks päike peidetud ainult pilvehatakata taha. Ometi on taevast selge naga peegel ja pea kohal helgivad üksikud tuhmjad tähed, vaevalt nähtavad põhjamaa valgus öös. Et Tampere on tööstuslinn, siis pole vaja selle tõenduseks otsida suitsevaid vabrikukorstnaid ega tohtuid lauavirnu. Aitab sellest, kui seista Tampere massiivsel graniitsillal ja vaadelda tööstust sümboliseerivaid tohtuid skulptuurteoseid sillaveertel. Sillast paremal kukub kosk, mille veejõud on aga rakendatud nii, et endisest suurest koskest on jäänd vaid tasane ja uinutav veekohin.

Eriti imposantse pildi jätab külalisele Tampere jaamahoone oma kellatorniga. See teliskivihüütuks on moodsemaid jaamahooneid Soomes, ehitatud mõned aastad tagasi. Selles peitub ennekõike palju põhjamaist ning soomelist.

Tamperest edasisõidul hakkab südisid rändureid võitma väsimus. Juba näeb lamaskleklaid, jalad rippumas üle ahtakese vaguni pingi. Silmad on vahitud väsinuks, öö on haripunktil, midas muudku sõbad silmadele. Kuid taas päikesetõusul on kõik jalul. No nii toredat päiketõusu pole küll meist keegi varem näind! See on oma värvimängus otse muinasjutuline!

Maastik siin midagi erilist ei ütle. Täpne koopia Põhja-Eesti lausmaast, vahelduv metsadega, kuid siiski järvederohke. Eriti lausikuks muutub maaala Ilmajoe lähikonnas. Seinajoe jaamast Ilmajoeni on see kui laud tasane ja lage. Ristime selle vahemaa „ladude linnaks“. Nii kaugale, kui ulatub silm, ei näe muudku heinaküüne, või õigemini ladusid ja säärases tiheduses, otsegu käe kaugusel üksteisest. Maapind on siin kraavistuse teel muudetud kultuurheinamaaks, mille tõhusast saagist kõnelebki mainitud „ladude linn“.

Hoolimata pikast sõidust ja magamata ööst jõuame hommikul Ilmajoe jaama rõõmsameelsetena. Vastuvõtt toimub vastu meie ootust kõigiti suure pidulikkusega. Kaitseliidu orkester tervitab Eesti hümniga. Magister I h a l a i n e n, kohalik rahvaülikooli juhataja ütleb vaimustava eestikeelse tervituskõne. Üliõpilasneid annavad esindajaile lille. Meiepoolsed tervitussõnad lausub Keskjuhatause sekretär T a r a n d. Seejärel sõidutatakse meid autodega Korpisaare rahvaülikooli. Serveeritakse kohvi ja siis — sauna! Kas võiks küll kujutella midagi mõnusamat, kui on kõetud saun pärast pikka ja väsitavat reisu! Kuid sauna järele me ei eelista puhkust, küll aga pooldame autoga ringsõitu Ilmajoe ümbruskonnas.

Ilmajoe kihelkond on Soome tähelepanuväärsemaid kihelkondi. Seda esijoones

oma ajaloo tõttu. Siin on peetud kuulust Nuiasõda. Siia on maetud sama sõja ajal tapetud talupoegade juht Jaakko Ilkka. On püstitatud mälestussambaid Ilkkale ja nuiameestele. Nuiameeste mälestuseks püstitatud raske raudkivi on toodud kohale 15 km kauguselt — Kurikkalt. Kohale toimetamine seejuures on teostund inimeste mitte hobuste abil. 400 meest on olnud töös ja kohaletoimetamine on kestnud aastaid. Sammas (Nuiamiesten muistokiven) on püstitatud 1925. a. arh. Matti Björklundi kavandi järele, asub keset põldu, piiratuna kuuskedest. Sarkofaagikujuliseks tahatud kivi esiküljele on raiutud:

NUIJAMIEHILLE 1597

Jaakko Ilkka monument on valmistatud sama arhitekti kavandi järgi, püstitatud aasta varem, ja kujutab endast kabelit nelja torniga nurkades, üles laotud ümargustest põllukividest, mis aastate jooksul kantud kirikuliste poolt.

Rahvas on need sangarid tööpoolest elavaina säilitand. Võõraile näib siin päale tavalise sangariaustuse olevat tegemist isegi Ilkka-kultusega. Kuid see kõrge ja enesekindel patriotism ei jäta omas ehtsuses midagi soovida. Tunned, et asja taga on tõe ja inimese süda, kõik on vaba paraadlikkusest ja tühjast poosist. Ja mõistetav on see nagu iseenesest.

Ilmajoki — või laiemas ulatuses Lapua lähikond — on ka Soome noorsooliikumise



Taanli rahvatants



Vändra polka.

hälliks. Siin on peetud noorsooliidu asutamise koosolek aastast 56 tagasi. Siin on noorsooliikumine võtnud hilisemal ajal tüüpilisema kuju, olles tooniandvaks, ühtlasi aga ka jõulisemaks ja hoogsemaks kogu soome noorsooliikumises. Siin on sündind ka Santeri Alkio, see kõige aatlisemaid ja tüüpilisemaid Soome noorsoo juhte, surnud mõni aasta tagasi.

Pidustused, soomlaste nimetatuna Etelä-Pohjanmaan laulujuhlat, toimuvad paralleelselt spordivõistlustega! Avamine toimub laupäeva pärastlõunal „Nuiameeste marsiga”. Pühapäeval pidustused algavad hommikul kell 10 kirikukontserdiga. See maakondlik üritus on toonud kokku pühapäeval ligemale 10.000 inimest. Eriline osa, seda just austuse seisukohalt, on pühendatud kogu pidustuste kestel eestlastele. Vist küll esijoones seepärast, et oleme esimeseks eesti noorsoo esindusrühmaks siin mail. Kõikjal lehvivad lipud, sini-valgete Soome rahvuslippude kõrval, on imesteldavalt palju Eesti sini-must-valgeid.

Soome rahvapidustuste programmes langeb peamine osa küll kõnedele. Soomlased on usklik rahvas, seepärast pühendatakse ka suur osa ajast jumalateenistustele. Vahepalaks siis kas mass- või üksikesinemised. Sedapuhku on iga kõneleja, ka pastorid, oma kõnedesse põimind eestikeelse osa — tervituseks eesti sõsareile ja velledele. Ka kohapealne ajaleht — Pohjalaisten maakuntalehti „Lakeus”, toob ära järgmise eestikeelse „Teretulemast!”

— Üeldakse, et veri on paksem kui vesi, ja teile eesti suguvennad, teretulemast!

Rahvaste kooskäimises on kultuurilised, majanduslised ja poliitilised sidemed vägagi tähtsad, kuid veresidemed, ühine sugulus on siiski see võim, mis loob murdumatu silla kahe rahva vahele. Nii teistsugused kui meie rahvaste elu, ajalugu ja saatused ongi, tunneme meie siiski, et oleme sama sugu, samad sitkest soome-ugri juurest, mida tuuled võivad küll painutada, kuid mitte murda.

Eesti võõrad! Teie tulete vennasrahva maale suve ilusaimal ajal. Loodame et võite kaasa viia suvisest Soomest vaid ilusaid mälestusi. Puhugu Soome suvituuled teie meeltesse tugevat usku teie rahva õnnelikust tulevikust, usku Eesti ja Soome ülesehitavast koostööst soome-ugri rahvaühenduse loomiseks veresidemete murdumatul põhjal.

Laulukoorid esitavad eesti laule. Naiskoor algab oma kava M. Härma „Meestelauluga”. Eriti südamlikuks kujuneb lastekoori ettekandes „Kuldrannake” ja „Süda tuksub”. Ilmari Virkkala, kooliõpetaja Vaasast, saand teada eestlaste küllasõidust, on teind kõik, et saada kokku suvel laialivalgund õpilasi — ainult selleks, et eestlastele esitada omamaa laule.

Eesti rahvatantsu ettekanded võetakse vastu suure vaimustusega. Näib eriti meeldivat meie hoogne „Jooksupolka”. Rühm esitab ka soome „Sappo”. Siin rahvatantsu eriliselt ei harrastata ja sellega seletubki ilmajolaste suur huvi meie rahvakultuuri vastu.

Lahkumine neilt pidustusilt osutub unustamatuks elamuseks. Oleme ärasõiduks valmis, istume autos, laulame Lätte „Ärka üles isamaa'd!” Auto ümber koguneb umbes 5000-pealine rahvahulk, kes ühe neiu algatusel esitab võimsalt eestlastele lahkumiseks vastulaulu. See tungib südamesse, nii et meie tütarlapsed pühivad vargsi pisaraid.

Ümbruse tutvustamise mõttes sõidutatakse meid rongile järgmisse, Seinajoe, jaama. 20-kilomeetrilise kaugus möödub hetkeliselt. Meie lahkend saatjad, eestisõbralikud õpetajad Mäkelä ja Koskimies, kes kahe päeva kestel olnud väsimatuks seletuste andjaks ja juhtijaks, on ärasõidulgi meie uudishimu vahendituiks ja siiraks rahuldajajaks.

Mineviku sangar-episoodide austamine, lugu-pidamine kodukohast ja koduümbrusest, rahva austuse-, distsipliini- ja kohusetunne oma rahvusliku ilmega algatuste ja ürituste vastu — siit võiksime soomlastelt mõndagi õppida ja jätta eeskujuks.

Loodus, tehnika ja inimene

Lugematult palju on alasid, kus tehnika looduse üle võidutseb. Mainiksime kas või peenetundelisi tehnilisi aparate, mis inimvõimed kaugelt ületavad ja inimesest paremini tunnevad, näevad, kuulevad.

Kuid ei puudu ka vastupidine, kus loodus inimtärgused tornikõrguselt ületab ja selle, mille valmistamiseks inimene vajab keerulikke ning kalleid aparate, tehnilisi sisseseadeid ja laboratooriume — looduses väga lihtsalt esile toob. Juhuslikud näited praktilisest elust peaksid viimast väidet tõendama.

Teadlased, kes kõrgepinge küsimustega tegelevad, on välja arvestanud, mida üks väike maksta võiks. Korrutades voolu kestvust ja tugevust saavad nad kilovattide hulga, mille järele üks keskmine väike maksaks umbes 110 senti. Kui nüüd meie elektrisajatundjaid paluksime meile 110 senti eest vätku valmistada, siis kindlasti ei suudaks nad seda. Meie kõrgepingetehnika võib ju ka „vätku lüüa“ (kuigi teataval määral ainult miniatuurkujul!), kuid 110 sendiga poleks siin midagi peale hakata, sest selleks on vaja terve arsenal kalliväärtuslikke seadeldisi. Kui lihtsalt sellevastu toimub see looduses. Tõusev, soe õhuvoolus ja juba kerkib äike tuhandate välkudega (mis kaugelt ületavad laboratooriumi meetripikkused sähvatused) ja piksekärgatustega, mis enam ei sarnane laboratooriumi revolvripaugule, vaid pigem raskete kahurite mürinale. Seda ei suuda tehnika, kuid seda pole ka vaja. Mis peaksimegi välkudega peale hakkama, mis selle asemel, et üht aatomit algelementideks lahutada, terve maja segi lööb!

Kuid pikne ei tee ainult kahju, vaid ka hääd. Iga pikselööök seob teatud hulga lämmastikku, mis seotuna jääb kasutatavaks taimeriigile. On leitud, et sel teel keskmiselt 6 kg lämmastikku hektaari kohta maasse juhitakse. Kuid just selleks pole tehnika veel võimeline. Selleks asutatud ettevõtetes tuleb see väetisaine ka kõige odavama voolu juures veel liiga kallist ega suuda anda osagi 50 kilogrammist lämmastikust, mida põld vajaks hektaari kohta.

Kuigi loodus mõndagi teeb lihtsamalt ja odavamalt, pole see veel põhjuseks, et meie seda tehnika abil kulukamalt ja keerulisemate teede kaudu tegema ei peaks, kui selleks on vajadus.

Vastavas töökojas leotatakse siidiussi tüpeksi soojas vees ja harutatakse siis siidieie üles. Toiming on imelihtne. Kunstsiidi-tööstuses toimub vähemalt kümme keerulist ja kestvut toimingut, enne kui jõutakse nii kaugemale. Ussikene on oma lihtsa töö tagajärgedes alati kindel. Kunstsiidi tehases peavad keemikerid väga tähelepanelikult jälgima, et kusalil ei juhtuks ebameeldivaid üllatusi. Kuid meie naiste suur siidisukkade nõudmine sunnib meid siiski kasutama seda siidiussile võõrast ja keerulist teed.

Okaspuusse löödud haavakene annab meile vaiku, väga kasulikku toorainet. Et selletaolist ainet saavutada kunstlikult, selleks vajavad tehnikud väga kulukaid sisseseadeid ja tehaseid. Põhiained on mõlemal korral samad: süsi, vesi, õhk. Loodusvaik saadakse lihtsalt vähese päikesevalguse mõjutusel. Kunstvaigu saamiseks kasutatakse suurt survet ja kõrgeid temperatuure. Selleks sunnib meid massilise valmistamise vajadus ja meie metsade vähesus.

Sarnadust on ka erilase ja paberivabriku töös. Erilane valmistab paberit oma närimisriistade ja ila kaasabil väga lihtsalt. Paberivabrikus teeb peenendatud puu pika tee rullilt rullile enne kui valmib paber. Kuid vahe on siiski ka töötulemusis. Erilase pesapaberit ei saa kuidagi võrrelda tehase paberisortidega kõnelemata hulgalise valmistamise kasulikkusest. Siiski on erilane siin olnud inimesele õpetajaks.

Ja palju võibki õppida kui looduse, kas või rukkikõrre, juure õppima läheme. Kuidas suudab näiteks rukkikõrs 4 kuni 5 mm lähimõõdu juures tõusta kuni 1,80 m kõrguseni ja sealjuures ülemises osas, tasakaalult ebasoodsamas punktis, veel kanda rasket pääd? Probleem lahendatakse väga lihtsalt sõlmede abil, mida reeglipäraselt kauguses tugevana kasutatakse. Seda tuge tarvitatakse väga palju moodsate tehaste ehituste juures. Aga mõnd korstnat ehitada, mis oma mõõtudes ja suhetes vastaks rukkikõrrele, on tehniliselt „veel“ võimata.

Kui lihtsalt on looduses lahendatud ka lennuprobleem. Et praegune tehnika siin kaugeltki veel eesmärgil pole ja et siin veel võrdlemisi saamatu ollakse, seda näeme selgesti kui moodsa lennuki seadeldisi jälgime. Mitte vähem kui sadat osutit ja iga-

sugust mõõteriista peab lendur lennuki juhtimisel jälgima, et teel mitte eksida. Paljud aparaadid peavad siin seda asetama, mis linnul lihtsalt veres on. Kuid teisalt võiksime arvestada kui palju tuleks tuisid koolitada, et nad sama kirjahulga edasitoime-taksid, mille üks lennuk vaevata kaasavõt-tab. Ja kui palju läheks kirju kaduma!

Sügavmere uurija Beebe on selgitanud, et mõned kalad kuni 800 m sügavusse laskuda ja kohe jälle veepinnale tõusta võivad. Ta ise tarvitaks sellesse sügavusse lasku-miseks väga paljuid tehnika leidusi, terve laevameeskonna kaasabi ja vähemalt 12 tundi aega.

Loodus toimetab paljugi väga lihtsalt selle tõttu, et mõni eriomadus tippsaavutluseni arenda-takse. Inimene selle vastu peab kõike suut-ma, kui looduses talle midagi ära öeldakse.

Seda suuremad on inimese teened, kui ta loodusega võitlusesse astub ja mõndagi edu-kalt saavutab.

Teatud piiri inimene siiski nende abinõu-dega, mis tal seni käsutada, ületada ei suuda. Kuidas, näiteks, suudaks inimene oma keha-raskusest 80 korda suuremat raskust tõsta ja ära viia, mida hõlpsasti suudavad mit-med sitikad ja põrnikad. Kuid inimjõud ei seisagi niivõrd loodusele orjalikus järeleai-mamises, kui leidlikus ja loovas loodusjõu-dude kasutamises. See ongi meieaja teaduse ja tehnika mõte.

Ja nii on inimvaim juba leiutanud käes-hoitavaid pisimootore, mis keerlevad 30000 korda minutis ja millel 30 hobusejõud.

Meil tuleks tunnustada: mõnda suudab ini-mene, mõnda loodus paremini.



M. SAKS
„Akt“

HASSE ZETTERSTRÖM

Su vitamas

Paari aasta eest ma elasin suvituskohas. See oli kena suvila kahe perekonna ja loomaarstiteaduskonna üliõpilase jaoks. Õieti oli see küll mõeldud ühele perekonnale ja ei ühelegi loomaarsti-kandidaadile, aga meie elasime siiski sääl.

Mina elasin ülemisel korral, Larssonid minu kõrval ja loomaarsti-kandidaat elas Larssonite juures. Johanssonid elasid all kõik pääle Johanssoni enda, kes õhtuti tavatses elada üleval Larssonite teenijatüdruku juures. Loomaarsti-kandidaadil oli punane juuks.

Aga asi seisis Larssonite tütres ja minus. Ma armastas in teda esimesest silmapilgust. Täpselt nagu Adam ja Eva, Romeo ja Julia ja Pyramus ja Thisbe.

Tema nimi oli Emelie. Emelie on ääretult igav nimi, igatahes tütarlapsele. Kanaarialinnule, kes kaheks-kolmeks aastaks on unustanud munemise, sobiks see nimi küll paremini. Loomaarsti-kandidaadil oli punane juus.

Meie istusime aias, mina ja Emelie; ja loomaarsti-teaduskonna üliõpilane, kelle nimi oli Helmer Jonsson (ha-ha-ha-ha!) istus üleval oma toas ja tuupis eksamik. Ta luges valjusti, et paremini aru saada. Seda teevad kõik punajuukselised loomaarsti teaduskonna üliõpilased.

— On ilus õhtu, preili Emelie, kas pole — ütlesin mina (Ma võin nimelt olla kohutavalt huvitav, kui ma tahan).

— Ja, õhtu on tõesti ilus — ütles Emelie, — ja ka väga pehme.

— Libemagu ja rasvamagu — rääkis Helmer Jonsson üleval.

Emelie naeratas.

—Kandidaat on viik — ütlesin mina, sest ma võin olla kohutavalt huvitav, kui ma tahan.

Siis katkes vestlus.

— Lehm! on neli jalga, härjal on neli jalga, kassil on neli jalga, kukel on kaks jalga, hobusel on neli jalga... ütles üliõpilane, sest ta tuupis eksamik.

— See on õudne — ütlesin mina, — kas meie ei läheks verandale, preili Emelie? —

Läksime rõdule. Sääl istus härra Johansson ja luges õhtulehte.

— Neetud tõbras — sõnasin tasa.

— Tere õhtust, härra Johansson —, ütlesin valjusti. — Kas segame? —

— Olge neetud, teie peletisepaar — lausus härra Johansson endamisi.

— Oo, palun väga, teie seltskond on mulle väga meeldiv, ütles ta siis valjusti.

— Õhtu on väga ilus — arvas preili Emelie.

— Ja, see ei lase vaielda — ütlesin mina — Päike...

— Hobune haugub, lehm siristab, koer määgib, kass ammub, kukk näugub, karjus punajuukseline loomaarsti-teaduskonna üliõpilane, kuna ta tuupis eksamit.

—Nüüd ma pean minema ja põhjaõnged üles tõmbama — ütles siis härra Johansson.

— Aha — ütlesin mina, — see on tore, siis saame kalu. —

— Suuri haugi — arvas preili Emelie, kes uskus, et haugi püütakse põhjaõngega.

Ma jäin üksinda preili Emeliega.

Meie istusime kõrvuti sohval ja ma mõtlesin: — Nüüd on silmapilk saabunud. Nüüd ma suudlen teda! —

Emelie mõtles: — Ta tahab mind suudelda. —

Ma suudlesin Emeliet — kõrva peale. Esimene suudlus huultele tabab ikka kõrva. Alles viies või kuues satub õieti. Kõik nõuab harjutamist siin maailmas.

Emelie istus üsna vaikselt. Oli tõeliselt ilus õhtu.

Kui ma Emeliet olin suudelnud, ütlesin ma: — Mi havas sont pomajn. Ok estats kvar kvinonaj di dek. Por miaj hvar infand. Kvinope ili mi havas! Centon pomaj! —

See on esperanto. Oma elu närvilikel silmapilgel ma ikka kõnelen esperantot. See tähendas: — Ma armastan sind, sa armas! Nagu ei kedagi teist, ma armastan sind! Niiiii armastan ma sind, Emelie Larsson!

Kui Emelie seda kuulis, mis ma ütlesin, tõusis ta üles, sirutas käed õhku ja karjus: — Tulge siia kõik! Kirjanik on hullunud. Ta fantaseerib! Ta on mõistuse kaotanud! A-a-p-p-ii! —

— Lehm hüppab, kass ujub, kurg gallopeerib! — karjus loomaarsti-kandidaat ja tormas trepist alla.

— Ma tulen! — hüüdis härra Johansson järvelt.

— Ruttu, ruttu, — karjus Larssoni teenijatuudruk, kes arvas, et müristab, ja kes kannatas piksepalaviku ja halltõve all.

— Patro koj potrino kune catos nomataj gepotri! — (— Igavesti sinu, Emelie Larsson! —) ütlesin mina ja ronisin üle rõduvõre.

Paadiga sõudsin ma neli miili merele, jäin kaheksaks päevaks ühele väikesele kaljusaa-rele, kust mind Ida-Indiasse sõitjate poolt pardale võeti, mis mind Hamburgi tõi. Siit kasutasin kojusõiduks õõrongi.

Sellest on möödunud palju aastaid. Ma ei räägi enam esperantot närvilikel silmapilgel. Ma vaikin. See on parim, mida teha.

Emelie on abielus vürtspoodnikuga turukaubamajast. Ta mees peksab teda.

Et ma mitte maksavorsti mürgitust ei taha, ma jätan tema aadressi nimetamata. Loomaarstikandidaat laskis oma juuksed värvida ja Johansson istub vanglas maksujõuetuse tõttu.

Nii võib minna.

ARVO HANNES

Olen kahekümne aastane

Olen kahekümneaastane päris arenenud noormees. Alles hiljuti lõpetasin algkooli, kus ma käisin kaksteistkümmend talve, sest tungisin teaduse saladustesse põhjalikult. Nüüd olen täiesti küps kodanik ja haritud inimene ning kõlban istuma kõrvuti igasuguse diplomaatliku isikuga. Koolis mind nimetati isegi nurgaadvokaadiks, sest tundide ajal, enamasti seisin ahju ääres, kus oli parajalt soe ja kuulis hästi õpetaja sõnu, mis lõpuks pole ometi väärtusetu kõlksud.

Mina austan väga oma papat ja mammat. See seisab juba katekismuses, et neid peab hoidma oma südames nagu aukülalisi. Aga vanemad minust omakorda ei pea palju lugu. Ja nüüd tahavad nad mind panna abiellu tütarlapsena. Mamma alles ükspäev ütles:

„Sina, Andi, oled vähearenenud inimlaps. Peaksid kohe abielluma, muidu sa ei saa elus edasi. Mul on sinu jaoks üks hea partii, ja nüüd on selleks sobiv aeg. Praegu pannakse su totrust nooruse arvele ja andestatakse, aga hiljem ei taha sind ükski tütarlaps.”

Ma valitsesin end väga ja küsisin võimalikult külmalt:

„Mu kallis mamma! Mind paneb sügavasti imestama kaks sõna, millega mind austad — vähearenenud ja totter! Kas olen ma seda pälvunud nagu mees, kes elanud mitu aastakümnet ja mängib jalgpalli ning ping-pongi oskusega, mis jätab külmaks vaid emasü-dame...”

Heitsin jala põlvele, süütasin paberossi ja saatsin lakke suitsurõngaid, mis isegi oli omaette kunst.

„Jah, palle, neid sa ju veeretad,” nõustus mamma ohates. „Aga see on ka kõik. Pead abielluma Milvi Punakolbaga, pole selgemat asja maailmas.”

See oli hirmus kategooriline otsus. Mu positsioon lõi kõikuma, nagu laevuke tormisel merel.

„Minusse ei armu ükski tütarlaps,” kae-basin. „Mul pole seks appeali!”

„Seks appeal, see on naiste omadus,” ütles mamma pisut uhkelt, seadis käed puusa ja liigutas end graatsiliselt. Papa jälgis teda muheledes, vurrud imelikult turris. Mamma on väga paks ja temas võib leiduda mõndagi, küllap ka seks appeali.

„Oleme juba Milvi vanematega rääkinud selle üle,” jatkas mamma. „Ja nüüd palun Punakolbad meile külla. Ole viisakas kavalera ja püüa neiu le meeldida.”

Nüüd sai ka papa sõna suust, astus mu ette ja pani käed õlgadele.

„Seda teed peame me kõik käima, poju,” ütles ta. „Mõni abiellub noorelt, teine vanemas eas, see on juba nii olnud me esivanemaist saadik. Sina kuulud alulmainitute hulka, sest... kuna... noh, mamma juba ütles. Abielu on paradiisiaed, mu poeg.”

See võib ju olla, ainult — papa ei näinud välja just kuigi õnnelik Adam. Isegi rääkides ta vahtis pelglikult naise poole. Kuid mamma naeratas armsalt ja ütles:

„Sa räägid nagu Cicero, Aadolf.”

Aga mina, tulevane paradiisiaia elanik seisin norus peaga oma kohtumõistjate ees ja sundisin asjatult rõõmule oma tänamatut südant.

Ühel päeval nad olidki meil, need Punakolbad. Muidugi oli Milvi neil kaasas, ta punane pea pimestas mind juba cemalt-kau-gelt. Jumal, seda nad nimetavad tütarlapsena! Ütleme, — olgugi et peavad mind totraks, aga skeletti ka ei võta naiseks. Golfikepp on palju priskem. Ja tõesti, mulle näib — ta kingad on valmistatud Carnera liistu peal. Ja jalad võiks ju olla kõverad, aga mitte nii

suure nurga all. Aga kui mamma ütleb, et Milvi on ingel, siis peab teda ju uskuma. Noid tiivulisi võib ju olla väga mitut nägu.

Peale lõunat, kui Milvi oli näidanud oma jumalast antud söögiisu, mamma käskis meid minna aeda. Istusime tiigi kaldal ja ma sülitasin vette. Milvi hoidis kätt näo ees, et päike ei paistaks välja uusi tedretähti. Mul oli igav. Nalja ju oleks saanud, kas või kõnnaga. Neid elutses tiigis küllaldaselt ja kõik tütarlapsed kardavad konni. Aga milleks end vaevata. Siis meenus mamma käsk, olla kaval. Pidin jutlema selle nümfiga veidi.

„Mis te arvate Saksamaa relvastumisest, eh?“ siirdusin poliitilistele probleemidele.

„Ih-ih, parem võiksite küsida, miks eskimod ei kannu vihmavarju. Päh, mind ei huvita Saksamaa... Aga siiski — seal on Willi Fritsch!“

„Kes see on?“

„Täismees. Ta on kole ilus ja ta seikleb tihti. Igas filmis on uue pruudiga. Muudkui peab kihlusi...“

„Meeldivad teile kihlasõrmused?“ küsisin lauravalt.

„Jaa, hiigla moodi!“

„Võin kinkida teile ühe hõbedase, võtke heaks.“

„Ih-ih-ih-ih...!“ naeris tüdruk rumalalt.

„Teil on Greta Garbo suu,“ ütlesin.

Tüdruk haavus miskipärast.

„Teil on jälle Pataschoni totter nägu,“ ütles ta põlgavalt.

Olen äkilise iseloomuga. Vihastusin jalamaid.

„Olgugi totter, aga abiellume siiski. Ja siis me võtame endale päikesepaistelise korteri ja siis hoidke iga päev loori näo ees!“

„Teie naiseks! Ih-ih-ih-ih!“

„Viskan teid vette!“ ütlesin järsult.

Tüdruk hakkas pirisema. Jätsin ta sinna ja mängisin üksi eemal jalgpalli. Varsti ta tuli mu juure.

„Mängid palli,“ ütles.

„Just nii, lapskene. Mine väravasse ja püüa.“

Milvi läks lati alla ja jäi ootavalt seisma oma kahe vibu peal. Lõin palli minema, see tabas teda pähe. Ta kukkus seljale, punane juustevihk laiali, — ja virises jällegi, ise pooluimane. Tõstsin ta sülle ja kandsin maja poole. Ta lamas suletud silmil, valged ripsmed värisemas. Äkki lõi ta mulle kaks kätt ümber kaela, vahtis kavalalt ühe silmaga ja sosistas:

„Kallim!“

Oi pergel, kuis ehmatasin! Sihukest vampi

polnud varem mu sülle juhtunud. Panin ta räpakalt maha.

„Kõndige ise, te pole enam uimane!“

Milvi teeskles jälle varjusurnut, aga mina läksin majja. Kuulsin papat sosistavat mamмага.

„Ta on täiuslikult inetu olevus,“ ütles papa. „Ainult unenägudes olen vahest näinud selliseid.“

Mamma lausus:

„Ta nägu ja figuur pole just laitmatud. Ja ilusamaks pole ta ka läinud sest ajast, kui nägin teda viimati. Aga raha silub sellised konarlused.“

„Sina olid sel ajal palju kenam,“ ütles papa mõtiskledes. Kuldblondid juuksed, ja tedretähti oli ka palju vähem.“

„Tedretähti pole mul kunagi olnud,“ sõnas mamma teravalt. „Ja üldse ei sobi, et võrdled mind tolle... tolle...“

„Tulevase miniaga,“ ütles papa vaiksel. Aga siis silmas mamma mind.

„Kuidas sobite, poju?“ küsis ta.

„Ta peab küll väga rikas olema, et teda mulle soovitate,“ sõnasin tüdinult.

„Ojaa,“ vastas mamma õnnelikult. „Tema vanematega on juba räägitud, sul tarvitseb vaid kätt paluda.“

Ja papa tuli nurgast välja ning ütles:

„Ole sangar, mu poeg. Mine, kõnele härra Punakolbaga, ta on aias praegu. Püüa meelitada seda tola veidi.“

Seisin härra Punakolba ees. Ta vahtis mind pilutatud silmil.

„Ma armastan üht võluvut tütarlast,“ algasin kramplikult.

„No?“ ütles Punakolp.

„Jah, todasama seal põõsa ääres. Väike kaunitar...“

Vana Punakolp naeratas edevalt.

„Ja, laps on kena,“ ütles ta.

Olin uhke edu üle.

„Ta on läinud täpselt teisse,“ ulatasin komplimendi.

Punakolp muutus süngeks.

„Te ärge naljatage noormees,“ sõnas jäiselt.

„Tahtsin öelda, tal on oma ema omapäraseid näojooned...“ kogelesin.

„Jätke mu naine mängust välja!“ hüüdis Punakolp päris kõvasti.

„Aga kelle nägu ta siis on?“ küsisin kokkunenult.

„Käige põrgu!“ karjus Milvi vihane isa ja kadus kolba punetades.

Sügavais mõtteis läksin Milvi juure, kes hoidis kõhtu ja oigas.

„Kellega on teil lõpuks sarnadust?” pärisin huviga.

„Ootasin, et märkate seda juba esimesel päeval. Mind on nimetatud Lilian Harvey teisikuks, ai-ai-ai-ai!” ägises tähmiline teisik.

Ma pole näinud Liliani ilma mingita, see-pärast ei vaielnudki. Maailmas on kõik võimalik.

„Ah tõesti,” ütlesin rõõmsalt. „Siis te kindlasti ei nõustu minuga abielluma. Saate ju iga päev nii palju armastuskirju...”

Haarasin õnnelikult jalgpalli ja lõin oivalise hoobiga peaaegu pilvedesse. Aga Milvi jooksis heitunud tuppa.

Õhtupoole, kui Punakolbad olid läinud, sõimas mind kallis mamma põhjalikult.

„Jääd igavesti tolaks!” hüüdis ta emaliku vihaga. „Sa oled peksnud tütarlast palliga, oled söötnud talle tooreid marju ja küsinud Milvi isalt, miks laps pole tema nägu. Oled kaksikümmend aastat vana, aga sa pole küps!”

SPORT

Noorte spordijuhtide kursused

Kümme palavat suvipäeva veetsid 300 tulevast spordijuhti Võrus SKN-e poolt korraldatud noorte spordijuhtide kursustel. Kokku oli tulnud arvukas ja kirju pere kursante. Kirju, s. t. erinev, vanaduselt, elukutselt ja elukohalt. Päeva paari pärast kadusid nimetatud erinevused kursustele endalegi märkamatuks ning kõik tundsid end ühise perena. Selline ühtekuuluvuse tunne ilmus eriti selgelt jalgpallivõistlusel SKN-e kursuse meeskonna ja kohaliku spordiseltsi „Ilmarine” meeskonna vahel. Väike Võru linn polnud varem kuulnud oma spordiväljal nii rõõkavat organiseeritud ergutushüüdeid ja rõõmukisa siis, kui oma meeskond saavutas värava. Ühtekuuluvuse tunde lõi kursustele kasarmu-elu. Kadusid organisatsioonide vahed ja hinnati meest tema omaduste järgi. Erilisi sport-

likke võimeid polnud kursuste kestvusel kellegi tarvis näidata, hindamist leidis vastastikune hää läbisaamine ja spordimehelikkus.

Eriliselt meelde jääv oli ühine lõkketuli õhtul. Iga kompanii (kompaniid olid moodustatud maakondade järgi) esines kolme-nelja etteastega. Usun ükski vaimukultuuri esindaja poleks ainustki laivanõudnud kava kohta. Oli muusikalisi ja sõnalisi ettekandeid ning sekka nooruslikku üleemeelikust, millesse segunes terakene pühaliikkustki.

Kord kursustel oli sõjaväeline, kuid erilist nõudlikust rivis ja esinemisel kasarmu piirkonnas ei nõutud. Sellega, et erilist kategoorilist nõudmisi neil aladel ei esitatud, saavutati alaline hää meeolu ning pikk tööpäev ei paistnud kuidagi pealesunnitult olevat. Kohusetundest aetuna püüdis igaüks kaasa aidata kursuste hääle kordaminekule. Eriti silmapaistev oli kursantide püüdlikkus linnastriivikorras läbi marssimisel. Oli ka põhjust, sest tänava ääred oli harilikult piiratud uudishimulike pealtvaatajatega, kes jälgisid pärvitanud tervete noorte igahommikust paraadi.



Võru noorte spordijuhtide kursusest osavõtjaid.

Kursuse töö oli mitmekesine. Loenguid ja praktilisi tunde oli igalt spordialalt meie parimatelt eriteadlastelt. Auditooriumiks oli vaba loodus kasarmu ümbruses, linnas asuv spordiväli ja järv. Mõtlen, iga kursuslane sai uuere teadmisi spordialal. Vististi oli ka õpetajaskonnale (lektoritele) kursus mitmeti õpetlik.

ÜENÜ-lasi oli kursustel esindatud päris rohkearvuliselt. Tulevikus peaks osavõtt sellistelt kursustest muutuma veelgi arvukamaks ÜENÜ peres. Ideaalne oleks, kui kõik spordiga tegelevad osakonnad omaksid vähemalt ühe noorte spordijuhtide kursuse lõpetanud inimese. Usun, et järgmistel kursustel ÜENÜ-lastest osavõtjate arv suureneb vähemalt poole võrra. Osakondade juhatused võtku eelolevaks aastaks tegevuskavasse ühe oma liikme saatmise nimetatud kursustele.

Ringkonnavõistlused

Ringkonnavõistlusi on korraldatud 16., 20., 23. ja 36. ringkondades.

36-das ringkonnas korraldas võistlused Tamsalu osakond 27. juunil. Osa võtsid Porkuni, Saksi ja Näo osakonnad. Tamsalu ja Porkuni osakondade vahel arenes pinev võistlus esikoha pärast. Võistluse võitis Tamsalu osakond 92 punktiga Porkuni 80,5 punkti vastu, omades teistkordselt ÜENÜ Keskjuhatusse rändauhinna. Järgnesid Saksi osakond 64 punkti ja Näo osakond 19,5 punkti.

Pineva võistluse kestel Porkuni ja Tamsalu osakonna vahel ilmes (peamiselt publiku poolt) inetusi, milliseid ei tohiks ringkonnavõistlusel ette tulla. Nimelt püüti halvustavate märkustega ja segavate hüüetega takistada oma osakonnale kardetatavat võistlejat. Ringkonnavõistlused peavad toimuma sõbralikus ja spordimehelikus vaimus. Mõtet pole neid korraldada ainult auhinna võitmiseks, kui nad tekitavad kibedust või isegi vaenu osakondade vahele. Niivõrd palju spordimehelikkust peaks leiduma igas ühes, et ta oskab tunnustada hääd võistlejat.

Paremad tagajärjed võistlustel olivad: 100 m G. Fersin (Porkuni) 12,4 2. L. Väärt (Tamsalu) 12,9, 3. F. Uudeküll (T) 13,0. 800 m: A. Rosenberg (P) 2,21,2, 2. E. Tross (T) 2,21,5, 3. J. Lööper (Saksij) 2,22,6. 3000 m: A. Vall (P) 11,47,2, 2. E. Tross (T) 11,48,4, 3. K. Vares (P). 100+200+300+400 m: Saksi I meeskond 2,31,2. Kõrgushüpe: G. Fersin 1,60, 2. ja 3. F. Uudeküll ja R. Raidna (Näo) 1,55. Kaugushüpe: E. Mäll (P) 5,79, 2. F. Uudeküll 5,74, 3. G. Fersin 5,66. Teivashüpe: F. Uudeküll 2,94, 2. O. Vedke (S) 2,70, 3. A. Rosenberg 2,50. Kettaheide: O. Lahi (N) 32,93, 2. E. Tamjärv (T) 29,89, 3. A. Erbsen (P) 29,41. Kuulitõuge: A. Erbsen 11,11, 2. H. Talfelt (S) 10,66, 3. O. Lahi 10,64.

Noorte aladel. 60 m: R. Veski (T) 8,4, 2. ja 3. P. Svaiko (T) ja J. Kūbarsepp (S) 8,6. 1000 m: V. Uustal (S) 3,14,6, 2. R. Veski 3,21,8, 3. H. Labi (S). Kaugushüpe: R. Veski 4,89, 2. H. Labi 4,88, 3. K. Inno (T)

23. ringkonnas toimusid ringkonnavõistlused esmakordselt. Korraldajaks oli ÜENÜ Helme osakond, kes rändauhinna võitis ülekaalukalt, kuna teised ringkonda kuulu-

vad osakonnad liiga passiivselt suhtusid võistlusele. Takistusi tegi võistluste läbiviimisel ka vihmane ilm (osaliselt takistas väljaspoolt kohalesõitjate osavõttu). Järgmisel ringkonnavõistlusel peaks osavõtt kujunema elavamaks, sest „sissejuhatava osa“ kujundasid tänavused võistlused.

Ringkonnavõistlused moodustasid osa noortepäeva kavast, mis ÜENÜ Helme osakonna ja kohaliku Maanoorte klubi ühisel korraldusel pidid toimuma 10. ja 11. juulil. Laupäeval takistas vihm päeva õnnestumist. Pühapäeval suudeti kahe päeva kava koondatult ja kiiretempoliselt läbi viia.

Alati pühapäeva hommikul jumalateenistusega Helme põllutöökooli ruumes. Hiljem järgnesid samas referaadid põllumajanduslikel aladel. Pealeõunat toimusid kergejõustiku- ja võrkpalli võistlused. Võistlustel saavutati järgmisi tulemusi: 100 m: J. Jõesalu (Helme) 12,4. 400 m: J. Jõesalu 57,0. 3000 m: J. Jakobson (H) 14,44,6 (jooks sündis murdmaal). Kaugushüpe: J. Jõesalu 5,86. Kõrgushüpe: U. Uustalu (Helme) 1,50. Kuulitõuge (5,44): G. Pärna (Tõrava) 14,28. Kettaheide (1,5): G. Pärna 43,36. Odavise (600): E. Merivee (H) 52,41. 9 km jalgrattasõit maanteel: A. Uibo (Pikasilla) 11,23.

Õhtul jagati diplomeid esikotadele tulnutele kergejõustiku ja põllumajanduse võistlustel.

16. ringkonnas ringkonnavõistlused toimusid 27. juunil. Võitjaks osutus Tammistu-Pedaspää osakond, kes võistlused ka korraldas.

20. ringkonnas ringkonnavõistluse korraldas Petseri osakond 4. juulil Petseris. Osa võtsid väljaspoolt ainult Veriora osakond. Halb ilm segas võistlusi tunduvalt. Rändauhinna võitis Petseri osakond.

Viimase kahe ringkonnavõistluse tagajärjed pole veel saanud Spordi Kesksuhtumiskonnale.

Klubivõistlus ÜENÜ – IK 32

Traditsiooniline klubivõistlus ÜENÜ koonduuse ja Idrottsklubben 32 vahel toimus Tallinnas 6. ja 7. juunil. ÜENÜ meeskond koosnes Tallinna ja Nõmme osakondade võistlejast. Soomlased saabusid 25-liikmelise meeskonnaga ning viisid tänavu võitja tiitli Helsingisse. Klubivõistluse võitis IK 32 punktitega 84:64. Võistluse tegi kaasa olümpiavõitja Gunner Höckert, kes kuulub Idrottsklubben 32-te. Lühidalt tagajärjed:

100 m võitis A. Tokazier (IK 32) 11,0. 400 m: A. Allik (ÜENÜ) 51,8. 1500 m: G. Höckert (IK 32) 4,01,4, 2. R. Sams (ÜENÜ). 3000 m: G. Höckert 9,08,0. 110 m tõkkejooks: L. Pihl (IK 32) 16,9, 2. L. Helmre (ÜENÜ) 4×100 m: IK 32 meeskond 43,2. Kaugus: O. Kaldre (ÜENÜ) 6,35. Kõrgus: K. Ekström (IK 32) 1,85. Teivas: A. Österman (IK 32) 3,50. Kuul: A. Tomberg (ÜENÜ) 13,41. Ketas: A. Tomberg 41,81. Vasar: G. Hannula (IK 32) 51,08.

Naisaladel olid ÜENÜ-lased ülivõimsad. 100 m võitis I. Uus 13,3 ja kettaheitel O. Parts 33,85. 4×100 teatejooks ÜENÜ naiskond (Rauge Kallismaa, Uus, Arras) 54,8, 2. IK 32 naiskond.

NOORSOO TÖÖMAILT

Kroonikat

Sellekohasel kutsel sõidab Põhjamaade noorsoopidustusile, millised 24., 25. ja 26. juulil toimuvad Rootsis Örebro linnas, ÜENÜ Tallinna osakonna rahvatantsurühm, kes esineb ka Stockholmis. Sõit Rootsis toimub omnibusega ümber ilusa Mälari järve peatustega Upsalas ja Sigtunas. Kaasa sõidab ka noorsoolasi teistest osakondadest. ÜENÜ Keskjuhatus poolt tervitab pidustusi ÜENÜ Keskjuhatuses pääsekreter A. Meikop.

ÜENÜ Keskjuhatus kutsel saabub Eestisse kuuapäevalisele tutvumismatkale 40-liikmeline Soome Noorsoo Liidu noorsoojuhtide ekskursioon. Matkast võtab osa kõikide Soome 20 Noorsoo Liidu esindajaid, kellede hulgas õpetajaid, ajakirjanikke ja eduskonna liikmeid. Matk algab 12. augustil, mil peale peatust Tallinnas läbistatakse Kohila, Oru, Narva-Jõesuu, Narva. Tapalt jätkub matk omnibustega peatustega Jõgeval, Tartus, Peteris, Võrus, Valgas, Sangastel, Helmes, Karksil, Pollis, Öisul, Viljandis, Voltvetis, Pärnus, Pärveres, Vigalas ja Varbolas.

Teel tutvutakse Tallinna, Voka, Narva, Vägeva, Tartu, Valga, Helme ja Põlli ÜENÜ osakondade tegevusega.

Tuleval aastal korraldatakse Soome Noorsoo Liidu poolt samalaadiline ringsõit Eesti noorsoojuhtkonnale Soomes.

Noortepäev Tormas

ÜENÜ Kõnnu-Nõmme, Torma, Võtikvere ja Vaiatu osakondade poolt organiseeritud ja sisustatud noortepäev 6. VI 37. a. Tormas kujunes ilusa ilma tõttu meeleolurikkaks ja ÜENÜ liikumisele hääks propagandaks. Päeva sisustasid rahvatantsud, spordivõistlused, kõned. Ka naisvõimlemine oli ette valmistatud, aga jäi ära põhjusel, et Võimlejate Liit ei saanud välja võimlemise trikoosid. ÜENÜ esindajaina kõnelesid Heinsoo ja R. Sakk. Rahvast oli päevastel pidustustel umbes 700 ümber. Juurelisatud piit kujutab ÜENÜ rongikäigu algust.

Helme kihelkonna noorte suvipäev

ÜENÜ Helme osakonna ja Helme Maanoorte klubi ühiskorraldusel peeti Helmes 10. ja 11. juulil s. a. kohaliku kihelkonna noorte päev.

Tugev vihmasadu takistas esimese päeva kava läbiviimist. Teisel päeval, s. o. pühapäeval oli ilm parem, veel ainult mõni üksik nõrk vihmasagar kippus eksitama noori.

Koos olid peale kohalikkude noorte veel ÜENÜ Tõrva ja Pikasilla osakondade ning Tahva Maanoorte klubi noored. Tallinnast olid noori tervitamas ÜENÜ Keskjuhatus liige E. Öun, spordiinstruktor E. Hõbe ja maanoorte nõunik agr. E. Nugis. Viimane esines ka pikema referaadiga.

Avajumalateenistuse, referaadi ja muusikaliste ettekannete kõrval olid päeva pea huvialadeks spordi ja põllutöö võimete võistlused, millest noored osa võtsid väga rohkearvuliselt ja millele pealtvaatajad nooredki täie andumusega elasid kaasa.

Päev lõppes auhindade väljajagamisega, mida toimetasid E. Öun ja I. Sumberg.

Siiski ei saa ka märkimata jätta korraldajate, eriti ÜENÜ Helme osakonna esimehe I. Tlaani ja Maanoorte Helme klubi esimehe agr. I. Sumbergi ülisuurt külalislahkust ja päeva head korraldamist. Päevakava viidi läbi igasuguste hiline misteta.

Mis aga päris võrastavana tundus, oli see, et noorte päevast osavõtjate seast ei leidnud ühtegi tütarlast ega noort, kes oleks kannud meie rahvarõivaid. Koguni ebasobivana tundus Helme kodumajanduskooli tütarlaste vormiriietus. Ka siin tahaks midagi selletaolist, millest võiks näha otsekohe, et kandja on eestlane. Ja ometigi on meie rahvarõivad nii kaunid, et kogu välismaailm imetleb nende võrratut ilu.

ÜENÜ Helme osakonnal on siin suur töövälili ees, sest ÜENÜ põhiülesandeid on rahvusliku omakultuuri arendamine. Seks noortele palju armastust asja vastu ja raugematut indu!





Sompa osakonna väljapanekud. Lüganuse näitusel

Sompast

Ajal, mil alustas tegevust ÜENU Sompa osakond, ei valitsenud Sompas enam tavaline metsakolkluse õhustik, vaid siingi oli peale iseseisvust pääsenud valla uusi vabu tuuli ning tunge. Teotsesid mitmed üldkultuurilisi sihte taotlevad organisatsioonid ja Noorte Karskusühing. Ent nagu tollal kõikjal, nii sisaldas siingi seltskonna tegevus vastavate oskusjuhtide puudumise tõttu algelisuse tunnuseid ja ilmendas kultuurmentaliteedi vähesust. Sellest kõigest olenevalt ei olnud tegevusel kuigi ulatuslikke tulemusi ega ei avaldanud see ka mingit mõju ümbruskonna elu ümberkujundamisel. Puudus pea täielikult see, mida vajab sügavam kultuuritöö.

Alles siis kui tulid likvideerimisele mõningad tarbetuks saanud organisatsioonid ning asuti noori koondama ÜENU lipu alla, algas Sompa seltskonna elus hoogne kultuuritegevuse ajastu.

Küla arengumeelsemad noored, kes olid aetud tahtest parandada oma kodunurga üldilmet ning tõsta hariduslikku taset, astusid uue koondise ridadesse, kus siis ühisel nõul ja jõul algas rahvus- ja kodukultuuri valdkonda ning maanoorte vaimsetesse harrastusaladesse puutuvate küsimuste lahendamine.

Asuti korraldama kõne-, vaidlus- ja huviohtuid tervishoidlisi ja põllumajanduslikke loenguid ning üldsisulise kavaga noorsoopäevi. Õpiti näidendeid, laulu ning sporditi. Ja sarnaselt on ÜENU Sompa osakond saanud oma tegevuselt aktiivsemaks osakonnaks Alutagusel ning ka Sompa külaelu on võtnud hoopis teise pöörde.

Praegu on osakonna tegevuses esikohale tõstetud rahvuskultuuri ja rahvatantsu viljelemine ning maanoorte ringi tegevuse hoogustamine.

Osakonna juures tegutseb mitmesuguste tegevusharude kõrval 20-liikmeline rahvatantsu trupp nrsl. E. Laanemäe juhtimisel ning maanoorterühing, kuhu on koondatud kõik kohapealsed algkooli lõpetajad. Ringi ümber koonduvad noored on tegevusse rakendatud peamiselt põllukultuuri süvendamisega. Selleks korraldatakse igasuguseid väetus- ning võrd-

luskatseid, kasvatatakse kodulinde ning -jäneseid ja võisteldakse aedvilja kasvatamise alal.

Maanoorterühing läinud suvel esines oma töötulemustega Lüganuse põllupidajate ühingu näitusel, kus neid auhinnati esimeste auhindadega. Ka tänava suvel kavatseb ring esineda väljapanekutega Jõhvi põllumeeste seltsi näitusel. Ringi vanemaks on nrsl. P. Laaniste.

Osakonna üldist tegevust juhib praegu juhatuskoosseisus: Joh. Torn — esimees, Elly Laanemäe — sekretär, Vold. Voosel — laekur, Hans Ilves, Leida Voosel, Hugo Viires ja Leo Laas.

P. L.

Murust

ÜENU Muru osakond asetseb Põhja-Tartumaa Muru raudteejaama juures. „Tagamaaks” on osakonnal 3 küla, mis moodustavad omaette asulate-rühma, kuna nad on valla (Avinurme) elukeskusest eraldatud 5-kilomeetrilise vahemaa. Olud on siin haridusliku organisatsiooni tegevusele üsna ebasoodsad, sest läheduses pole ühtegi asutust, mille poole võiks pöörduda ruumide ja juhtide saamiseks. Kuid tarvidust oma seltsi järele tunti juba ammu, ja see tarvidus kasvab iga aastaga üha tugevamaks. Lõppeks jõuti nii kaugele, et 1934. a. kutsuti kohapääl ellu ÜENU osakond — kõigi halbade olude kiuste. Koosviibimisi hakati korraldama talumajades, sarades ja tarbekorral ka laageda taeva all, organiseerimistõhe rakendati kogu liikmeskond, kusjuures püüti võimalikult kõigile leida konkreetseid ülesandeid kogemuste omandamiseks ning võimete arendamiseks. Ja sel tööol oli tulemusi: osakond on muutunud elujõuliseks, iga aastaga kasvavaks organisatsiooniks, millel on ümbruskonnas hää nimi. Praegu töötab 5 tegevusharu (kirjandus-, kodukultuuri-, näite-, maatulundus- ja spordih.), keelpilliorkester ja tekkimas on laulukoor. Raamatukogu on küll väike, kuid seda täiendatakse järjekindlalt. Osakonna referaatkoosolekud, peod ja teeõhtud on kujunenud ümbruskonna rahvale teretulnud meelelahutusvõimaluseks.

Tänavust aastapäeva (24. VI) pühitseti pidulikult loitva jaanitule all kõnede, laulude ja deklamatsioonidega. Aktuse päätuumaks oli üldkoosoleku üksmeelse otsuse väljakuulutamise, mille järgi rakendatakse kogu jõuga tööle, et muretseda osakonnale oma maja. Üsna asjalike kalkultatsioonide kohaselt loodetakse see eesmärk saavutada osak. 10. aastapäevaks, s. o. 7 aasta jooksul. 7-aasta plaani teostamisele asutakse otsekohe. Rida sõbralikke talumehi on lubanud ettevõtet tõhusalt toetada, hää vahekord ametasutistega kergendab tegevust suuresti.

Mis puutub „juhtimisse” ja „estvedamisest” siis ei saa seda eriliselt kellegi arvesse panna, sest osakonnas valitseb läbi ja läbi demokraatlik vaim ning nagu juba öeldud organiseeriva tegevuse võimalusi on püütud luua võimalikult kõigi liikmete jaoks. See tõttu olgu ka siinkohal loobutud üksikute nimede esiletõstmisest.

ÜENÜ Põlgaste-Lahe

osakonnas toimus 11. juulil Lahe algkoolimajas lipu õnnistamise aktus. Rahvast ja eriti vanemaid inimesi oli sündmus niivõrd palju kokku meelitanud, et ruumid tahtmatult kitsaks jäid.

Vaimuliku teenistuse ja õnnistamise toimetas Kanepi praost Heinam, kes noorsootöösse suhtub väga soojalt. Lipu üleandmine osakonnale toimus ÜENÜ pääsekretäri A. Meikopi poolt, kes südamest tulevate sõnadega peatus nii noorte kui ka vanemate ülesannete ja kohuste juures noorsootöös. Noorte ühine töötus lõppes ühise hümniga.

Järgneva kõneaktuse osa avas osak. esimees Helde, kelle sõnavõtust selgus, et osakond noorusest hoolimata saavutanud väga tunnustatud koha ümbruskonna kultuurelus.

Järgnes A. Meikopi kõne, milles huvitavalt ja kaasakiskuvalt peatuti meie tänapäeva kultuursuunade, seisukohtade ja ülesannete juures.

Järgnesid tervitused milliseid Keskkohutuse ja Tallinna osakonna nimel andis edasi A. Meikop, Kagu-Eesti Keskkorralduse, ÜENÜ Akadeemilise ja Tartu osakondade nimel J. Sõster. Võru ÜENÜ nimel tervitas Taaler, Nõo osak. nimel Ilumets, Lahe algkooli nimel koolijuhataja pr. Värs, Naiskodukaitse poolt pr. Kirsimägi, kodutätarde nimel Villem, Lahe RMS nimel Haugas Väimela MLS nimel Pallo, Tilsa Maa-noorte ringi nimel Krantsi.

Kirjalikud tervitused olid noortejuhilt kolonel Vellerindilt, Põlgaste vallavalitsuselt, Petseri ja Veriora ÜENÜ-lt.

Päev lõppes peoga, kus ette kanti rahvatantse ja A. Antsoni näidend „Muretute ülemalul”. Rahvast oli siingi väga rohkesti.

M. A.

Vändra sportlased ja näitlejad Riisiperes

ÜENÜ Vändra ja Sikana-Aluste osakonnad korraldasid pühapäev. 13. juunil ühise külaläsu ÜENÜ Riisipere osakonnale.

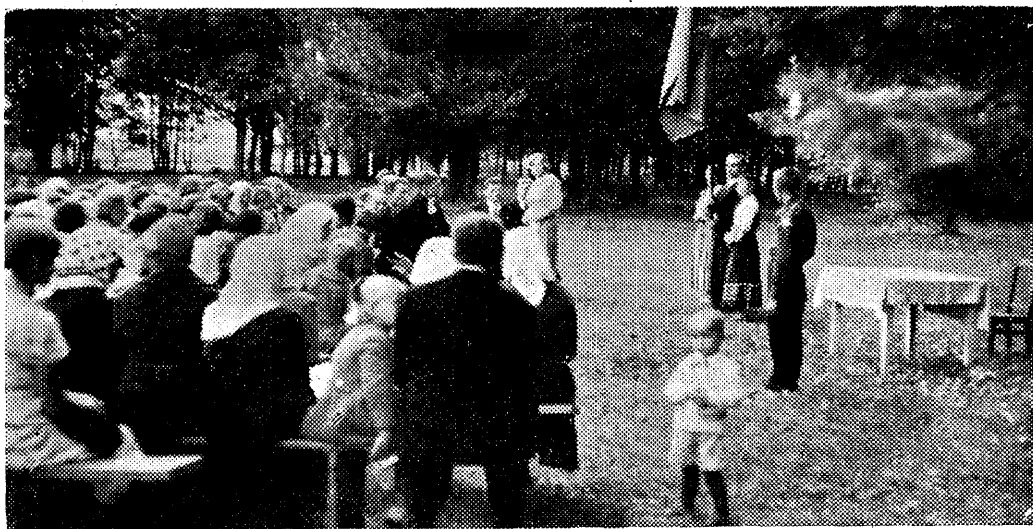
Vändrast sõideti omnibusel 35 liikmelise seltskonnaga välja juba hommikul vara. Teel külastati mitmeid vaatamisväärsi paiku ning pikem peatus oli Varbola maalinna varemeis, kuhu meeldiva üllatusena tulid tervitama kaks ÜENÜ Põlli osak. tütarlast.

Riisiperre jõuti keskpäeval, mil avati kohalikul spordiplatsil kergejõustiku sõprusvõistlus kolme nimetatud osakonna sportlaste vahel. Sportlisel alal saavutati järgmisi tehnilisi tagajärgi: 1500 m jooks: 1. Viik (R) 4.50,4, 2. Adams (V) 5.53,2, 3. V. Lind (V) 6.56,4. Oda: 1. Soolaid (S-A) 49.63, 2. Leismann (R) 46.99, 3. Tassenberg (R) 39.67. Ketas: 1. Tiitus (V) 33.50, 2. Soolaid 32.58, 3. Leismann 28.73. Kolmikhüpe: 1. Tuisk (R) 11.55,5, 2. E. Reigo (R) 11.53. Kõrgus: 1. Reigo 1.55, 2. Kuulep (R) 1.45, 3. Tuisk 1.45. Kaugus: 1. Reigo 5.90, 2. Kuulep 5.68, 3. Tuisk 5.59. Kuul: 1. Soolaid 14.09, 2. Tiitus 13.72, 3. Reigo 13.42. 60 m jooks: 1. Tuisk 7,4, 2. M. Jeiman (R) 7,6, 3. Reigo 7,6.

Õhtul oli Plato lastekodu ruumes pidu. Peol viibisid ka kõik lastekodu kasvandikud koos õpetajatega. Peokavas oli: sportlaste diplomide väljaandmine, Sikana-Aluste näiteseltskonna poolt näidend „Naismetsavaht” ja lisaks naljapala, kuna lõpuks Riisipere rahvatantsijad ette kandsid kolm rahvatantsu. Pidu õnnestus kõigiti, kuid rahvast oleks võinud olla rohkem.

Vastuvõtt oli riisiperelaste poolt südamelik ja külalistele oli kaetud lõunalaud. Eriti vaimustas vändralasi Riisipere kaunis loodus oma suure tiigi ja paljude roheliste saarekestega.

A. T.



ÜENÜ Põlgaste-Lahe noorte lipu õnnistamise aktus Lahe koolimaja pargis

Albu-Ristilt

Pühapäeval, 2. mail, toimus osak. aiandus-õpiringi korraldusel ühine puuistutamise tööpäev. Istutati spordiplatsi kaunistamiseks kaks rida noori pärni, mis juba eelmisel päeval olid noorsoolaste poolt metsast valmis toodud. Seda osak. üritust oli tulnud jälgima peagu kogu noorsoolaspere, kus igaüks püüdis tööde juures olla innukalt abiks. Ka vanemaid põllumehi (väljasp. osak.) oli tulnud jälgima noorte tööd, et nii mõndagi praktilist puude istutamise alal õppida. Töid juhatas õpiringi juhat. ning seltsi esim. nrs. J. Lunts.

Samal päeval toimus spordiharu korraldusel oma spordiplatsi rajamine ja korrastus, mis seni oli renditud välja põlluna. Uus plats avati ametlikult 9. mail võrkpalli võistlusega osak. A ja B meeskondade vahel. Võitis A 2:1 (15:4; 4:15; 15:11). Avasõna ütles spordijuht H. Laosma.

*

Teisipäeval, 4. mail, lõppesid osak. naisringi poolt korraldatud samariitlaste kursused katsete sooritamiseks. Kursused algasid juba märtsi kuus ja kestsid aprilli kuu läbi kahe tööpäevaga nädalas. Loenguid pidas Jäneda tervishoiuarst dr. K. Berent, millest osavõtt oli kogu aeg elav. Osavõtjaid üle 30. Eksamid sooritasid 18 kursuslast.

Naisringlased olid kursuste lõpu puhul korraldanud ühise teelaua, kus elavalt vesteldi möödunud kursuse üle.

*

Pühapäeval, 6. juunil, korraldas osak. juhatus koos peotoimkonnaga suvepeo näitemüügiga. Õhtusel eeskaval osak. näitetrupp esitas R. Kadelburgi 1 v. kom. „Püssirohupütt“ ja rahvatantsutrupp rahvatantse, mis said suure kiituse osaliseks.

Päeval spordiharu korraldas 5 km. jalgrattasõidu maanteel hõbeauhinnale, mille võitis Evald Luhajärv ajaga 9.48 m. (eelmisel aastal võitis vend Johannes, kes teenib praegu kaitseväes, rekordse ajaga 8.08 m.!)

Ühtlasi korraldati osak. juure asutatud SKN rühma III järgu rinnamärgikatsed sooritasid: A. Ader, A. Vink ja A. Toompuu.

Katsete tagajärgi: 60 m.: 1) A. Vink 10,1
2) A. Toompuu 10,4 3) Ader 10,6.

Pesapall: 1) Ader 60 m. 2) Vink 48
3) Toompuu 42 m.

Kõrgus: 1) Ader 1.30 2) Vink 1.25
3) Toompuu 1.10.

Rippes keha tõstm.: 1) Vink 11 k.,
2) Toompuu 8 k., 3) Ader 6 k.)

Teised osav. E. Klampe ja R. Pärn katset ei sooritanud. Katseid juhatas spordijuht H. Laosma.

Tudust

ÜENÜ Tudu osak. erakorraline peakoosolek peeti 4. juulil 1937. a.

Otsustati osakonnale tellida lipp, korraldada spordiväljak ja kutsuda osakonna juure ellu „noortering“.

Poolaastal on osakond eriti energiliselt tegutsenud kodukaunistamise alal, millist tegevust on juhtinud osakonna aiandus-kodukaunistusring. Korraldati metsapäev, kus istutati 115 m hekki ja 64 ilupuud. Ümbruskonna elanikele on ringhankinud 120 õunapuud ning annud juhatusi kaunistuse alal.

Osakonna algatusel korraldati emapäev, millest võttis osa umb. 200 inimest.

Korraldati ekskursioon: Tartu, Munamägi, Petseri, Taevaskoda. Ekskursioonil läbitati 600 km ja osavõtjaid oli 40 isikut.



Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetuse sekr.: H. Tarand.

Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Hugo Lepik, Hugo Viires, Oskar Uudeküll.

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2.50, poolaastaks kr. 1.50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükikoda „Estotrükk“, Tallinn, S. Karja 8. 1937. a.



EESTI KIVIÕLI A. Ü.
Suurim õlitööstus Eestis

Tehased: **KIVIÕLIS**
Müügibüroo:
TALLINN, Pärnu mnt. 10

LÄÄNE-EESTI ÜHISPANK

MÄRJAMAAL

Hoiusummad – mitmesuguse intressimääraga.

Laenud – protsendimääraga kuni $6\frac{3}{4}\%$ aastas.

KÕIK PANGAOPERATSIOONID

Hind 30 senti

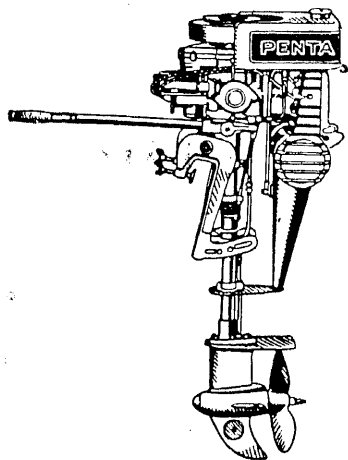


Külastage suurimat
Eesti näitust

10. EESTI NÄITUS-MESSI TALLINNAS, 7.-16. AUGUSTINI K. A.

10. Eesti näitus-mess võtab oma alla kogu pealinna suuremad hooned ja platsid. • Parim juhus pealinna külastamiseks. • Pidulik avamine laupäeval, 7. augustil k. a, kell 15 „Kalevi“ seltsi spordiväljakul; Veneturul. Raudteedel hinnaalandused üksiksõitjatele 20 %, huvirongid ja grupid kuni 70 % hinnaalandusega. • Ärgu jätku keegi Eesti tööstuse suurparaadi külastamata.

Korraldaja: A-S. „NÄITUS“



PENTA

päramootor

Rootsi materjal - Rootsi töö

PEAESINDUS JA LADU:

LINKE & MARTINSON

TALLINN, VENE T. 11. TEL. 432-86, 432-58